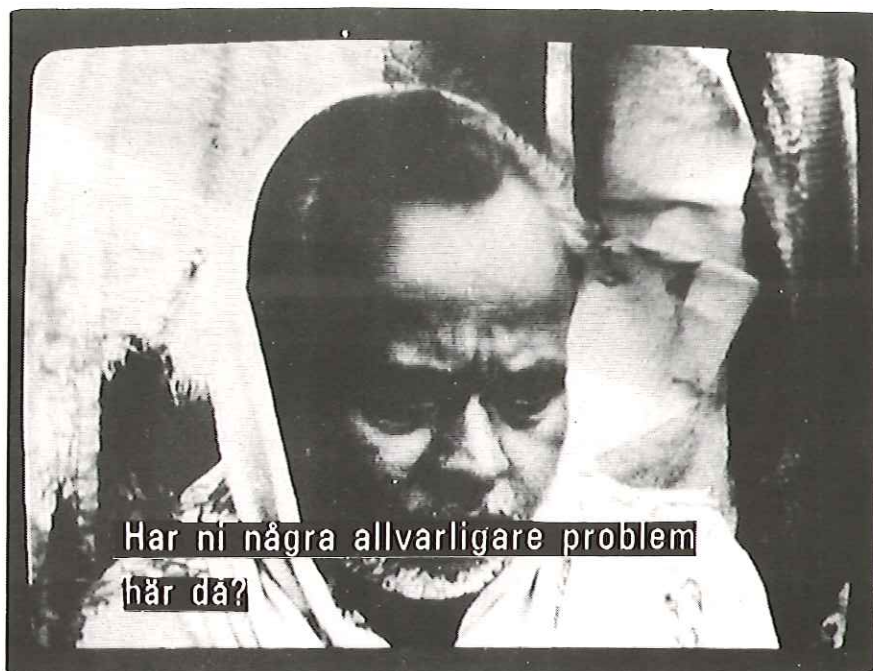

Nr 1/85 febr. årg. 9 15kr

sydasien

politisk och kulturell tidskrift

Indien:

VALET MORDET

Giftkatastrofen

Lasse Berg

intervjuar Arun Shourie

Naxaliterna är tillbaka

sydasien

1/85 politisk och kulturell tidskrift

Ledare	3	Val och val
Gail Omvedt	4	En seger för reaktionen
Kalle Kjellman	6	Indien i focus
Ajit Roy	8	Indisk krönika
Lasse Berg	9	Intervju med Arun Shourie
Arne Ström	14	Sri Lanka: Rasmötsätt- ningar och bistånd
Thomas Kanger	16	Bonderevolutionärer
Kalle Kjellman	19	Sikh intervjuas
Christer Lundgren	22	Fem års ockupation i Afghanistan
Randi Solheim	24	Pakistansk demokrat intervjuas
Amnesty	26	Tortyr i Sydasien
Christian Jutvik	28	Från Naturvård till miljökamp
	30	Bokrecensioner
	31	Nyhetsöversikt

Gasolyckan i Bhopal

Natten till den tredje december 1984 kommer aldrig att glömmas i Bhopal. En gasläcka från en kemisk fabrik ägd av Union Carbide förvandlade den behagliga vinternatten av fruktansvärda smärtor i ögon och bröst. De kräktes och fick svårt att andas. Ångest, panik och död följde.

Gasen kallas MIC (Methyl isocyanate) och användes i Bhopal för att framställa bekämpningsmedel. Olyckan berodde sannolikt på att gasen i en tank kom i kontakt med vatten, vilket orsakade en häftig kemisk reaktion. Att vatten kunde orsaka en olycka och att MIC-gasen var extremt farlig var väl känt, och på fabriken i Bhopal fanns fem säkerhetssystem som skulle hindra en olycka.

Det fanns möjlighet att kyla gasen i tanken för att dämpa den våldsamma reaktionen, men kylanläggningen var ur funktion. Det fanns möjlighet att spruta kaustik-soda på den läckande gasen för att neutralisera den, men systemet var ur funktion. Det fanns möjlighet att elda upp läckande gas, men systemet var ur funktion. Det fanns möjlighet att spruta vatten på läckande gas för att neutralisera den, men gasen läckte ut från ett 33 meter högt torn och vattenstrålen nådde inte upp. Till sist fanns möjligheten att minska trycket i tanken genom att leda över gas til en annan tank, som hölls tom för just den eventualiteten, men ingen öppnade kranen.

Resultatet blev historiens värsta industriolycka. 40 ton MIC-gas, allt som fanns i tanken, läckte ut och dödade omkring 2.500 personer. Mångdubbelt fler fick svåra skador.

Kalle Kjellman

Sydasiens
Box 1625
221 01 LUND

Besöksadress: Skolgatan 5 (Lars Eklund)
Telefon: 046 - 13 35 68
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tryck: Infotryck ab, Malmö 1985
Register: PROGEK, Göteborg
ISSN 0282-0463

Sydasiens ges ut fyra gånger per år.
Redaktionen växlar mellan Stockholm,
Göteborg och Malmö/Lund.

Redaktionen för detta nummer: Eva Asp-
lund, Per Almkvist, Börje Tobiasson, Bir-
Gitta Fahlberg och Hasse Karlgren i
Stockholmsgruppen.

Omslagsbild: Bilder från TV-program om
Indien. Foto: Börje Tobiasson.

Nästa nummer görs i Göteborg och kom-
mer ut i maj. Artiklar och debattinlägg är
välkomna. Manusstopp 1 april.

Prenumeration för privatpersoner kostar
60 kr för fyra nummer (ett år), övriga be-
talar 75 kr. Vi är mycket tacksamma för
stödprenumeration 100 kr. Lösnummer-
pris numera 15 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 Sydasiens

Sydasienskommittéernas plattform:
Sydasienskommittéerna i Sverige har som
mål att sprida information om situationen
i Sydasiens och att stödja de krafter som
bekämpar imperialismen, det politiska
förtrycket och underutvecklingen i om-
rådet.

Kommittéerna är fristående från politis-
ka partier och grupperingar i Sydasiens
och i Sverige.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéerna:

Stockholm:
Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
117 26 Stockholm, 08-68 43 71

Göteborg:
Thomas Bibin,
Erik Dahlbergsgatan 27 A,
411 31 Göteborg, 031-16 15 12

Malmö/Lund:
Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,
232 02 Åkarp, 040-46 08 95

Uppsala:
Anders Forsberg, Ledungsvägen 12,
754 40 Uppsala, 018-32 78 27

Danmark:
Kate Holloway, Burmeistergade 27,
DK-1429 Köpenhamn K, 01-54 56 11

VAL och VAL

Tre länder i Sydasiens avslutade 1984 i valets tecken. I Indien vann Kongresspartiet och den nye premiärministern Rajiv Gandhi en dundrande seger. I Pakistan höll president Zia-ul Haq folkomröstning om sin och Allahs framtid.

I Bangladesh har det gångna året präglats av det ständiga grälet mellan president Ershad och den politiska oppositionen om förutsättningarna för ett kommande parlamentsval och en återgång till civilt styre.

Det är mycket som skiljer de tre valen åt. De indiska valen har i utländsk press hylats som ett bevis för att Indien trots alla skavanker är världens största demokrati. Och jämfört med de omgivande länderna har denna beundran visst fog. Valdeltagandet var högt, valfusk tycks ha legat på "normal" nivå.

Kongresspartiets seger är så överlägsen att valet otvivelaktigt speglar någon form av folklig vilja — om inte annat ett misstroende för oppositionen och ett behov stabilitet och nationell sammanhållning.

Rajiv Gandhi fick full utdelning för sin taktik att utnyttja mordet på modern — och de påföljande oroligheterna — för sina syften.

I Pakistan var den politiska farsen — eller kanske snarare tragedin — mer uppenbar. Alternativen för dem som gick till val den 19 december var så bedrägligt formulerade att ett nej till Zia-ul Haq också skulle betyda ett nej till islam.

En sådan uppläggning är naturligtvis tacksam i ett så traditionellt muslimskt land som Pakistan. Trots detta tycks regimen ha varit tvungen att ta till omfattande valfusk för att motverka en omfattande valbojkott.

Formellt har Zia-ul Haq vunnit och sitter kvar i minst fem år till. Krigslagarna kommer att upphävas och parlamentsval har utlysts till slutet av februari i år — val i vilka alla politiska grupperingar är förbjudna.

Islamiseringen kommer att intensifieras. Med detta anser sig Zia-ul Haq ha löst de gångna årens bittra konfrontationer med oppositionen om en återgång till civilt styre. Många menar dock att han inte kommer att slippa undan så lätt och att "valet" kan ha bäddat för en ny militärkupp.

Liksom i Pakistan har militärregimen i Bangladesh hotat med kaos om parlamentariskt styre återinförs utan vidare. Och liksom sin kollega i Pakistan har general Ershad prövat ett otal varianter för att komma runt den politiska oppositionen med makten och äran i behåll.

Trots att politisk verksamhet bara varit tillåten sporadiskt under det gångna året har de två dominerande oppositionsgrupperingarna stadigt ökat pressen på militärregimen och tvingat fram eftergifter. Både valen till lokala församlingar och till parlamentet har uppskjutits gång på gång.

Presidenten har nu gjort nya eftergifter för att få oppositionen att delta i parlamentsval som utlovats till april.

Olikheterna till trots har de tre länderna tyvärr det gemensamt att det fattiga flertalet saknar verkliga politiska alternativ. Oppositionen i de tre länderna är splittrad och organisatoriskt svag och den representerar i stort intressen som är rakt motsatta den fattiga majoritetens.

Den politiska mobiliseringen och organiseringen av Sydasiens fattiga har knappt börjat.

red.

En seger för reaktionen

Gail Omvedt

En förkrossande seger för det regerande Kongresspartiet i det åttonde parlamentsvalet i Indien har lamslagit oppositionspartierna. Vad som oroar är att denna seger i hög grad verkar ha sin grund i en vädjan till patriotiska och religiösa känslor, vilket fått till följd att många förtryckta grupper snarare ser sig själva som 'hinduer' än som arbetare, bönder eller minoriteter av olika slag.

Kongress (I) vann 401 av de 508 platser som stod på spel i valet till Lok Sabha (underhuset). Av de oppositionspartier som är verksamma på nationell nivå, utplånades de borgerliga nästan helt. Tillsammans fick de bara 20 platser. De flesta av dessa partier ingick i *Janatapartiet*, som kom till makten 1977 efter undantagstillståndet, men förhoppningarna att en 'enad' opposition på nytt skulle kunna bilda regering i flera delstater eller tom i New Delhi krossades helt av väljarna.

Bakslag för vänstern

För vänstern gick det inte mycket bättre. *CPI-M*, Indiens största kommunistiska parti, vann 22 platser och det något mer Moksva-orienterade *CPI* fick sex. Vänstern utplånades nästan helt i *Kerala*, den delstat som för inte så länge sedan var dess starkaste fäste i södra Indien. En valkoalition under Kongresspartiets ledning fick där 17 av de 20 platserna. Trots inbördes strider och många kriminella element i partiet nådde Kongresspartiet förvånansvärda framgångar också i *Västbengalen*, vänsterns högborg. Där bildar en koalition av vänsterpartier en regering som är mindre korrupt och mer kapabel än de flesta Kongressregeringar på delstats-nivå. Men Kongresspartiet vann 16 platser däribland *alla* i *Calcutta*, Indiens näst största industri-stad, medan *CPI-M* fick 18 och de mindre partierna i vänsterkoalitionen åtta.

I *Bombay* tog Kongresspartiet fem av de sex platserna.

Den sista gick till fackföreningsledaren *Datta Samant* som fick ett starkt stöd av de många textilarbetarna i hans valkrets. Tre andra kandidater för *Samants* Arbetarfront förlorade dock.

Regionala krafter

Den enda kraft som orkar stå emot Kongress-vågen verkar vara regional och etnisk. I *Andhra Pradesh*, där Kongresspartiet för ett halvt år sedan försökte störta en folkvald regering genom våld och bedräge-

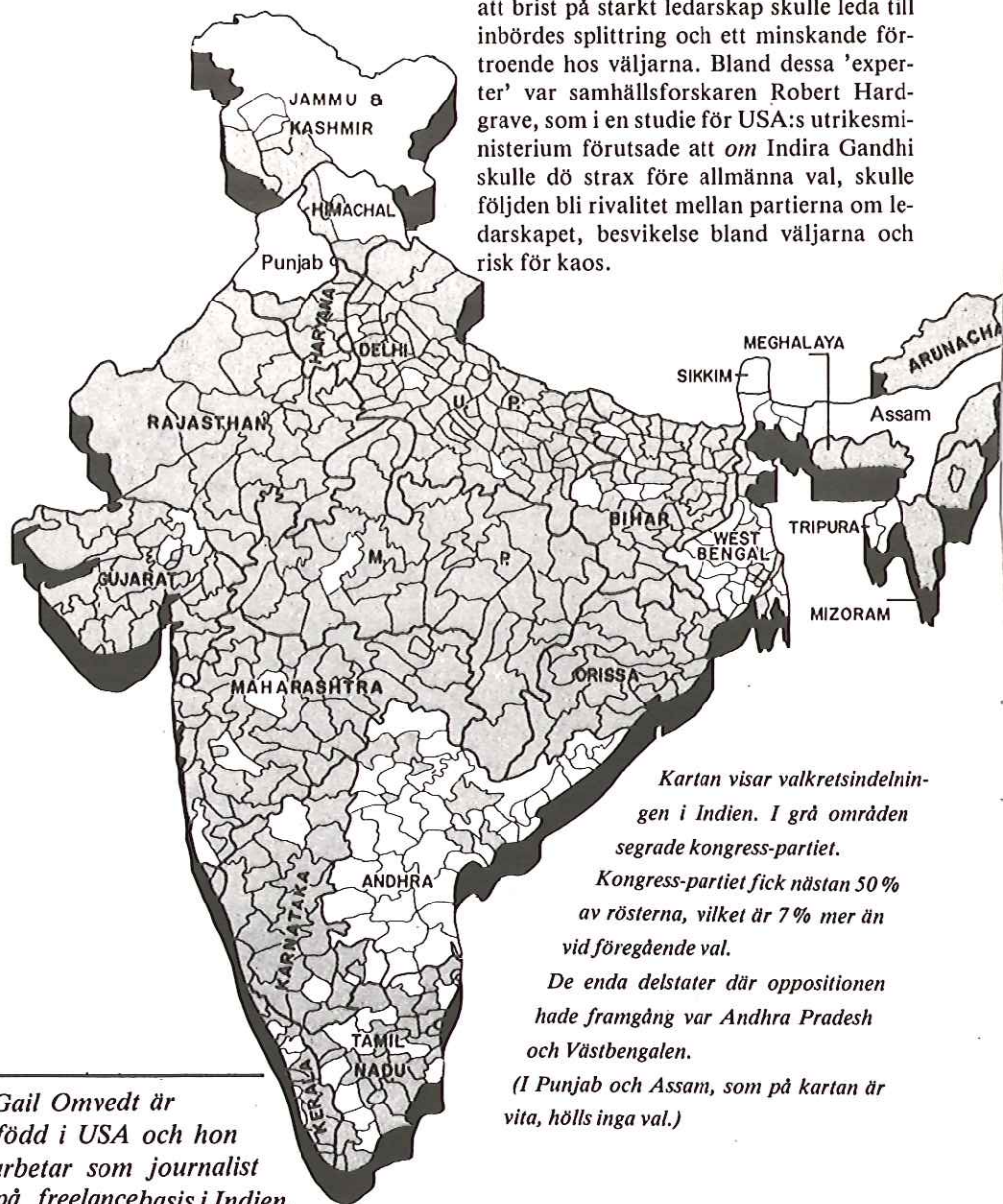
ri, fick *Telegu Desam*-partiet 28 av de 40 platserna. En liknande kupp lyckades då i *Kashmir* men där vann nu den *Nationella Konferensen* under den muslimska ledaren *Faroukh Abdullah* tre av de fem platserna.

I *Tamil Nadu* har den regionala och et-

niska *dravidiska* rörelsen dominerat politiken i 20 år, men nu vann en valkoalition av Kongresspartiet och ett av de dravidiska partierna stort. I *Assam* och i *Punjab* hölls inget val. Där skulle Kongresspartiet troligen också ha förlorat till starka regionala oppositionspartier.

Segern oväntat stor

Segerns storlek — Kongresspartiet fick nästan 50% av rösterna och nära 80% av platserna — var helt oväntad. De flesta 'experter' ansåg att regeringspartiet skulle försöka utnyttja folkets sympati för den lönnmördade ledaren *Indira Gandhi*, men att brist på starkt ledarskap skulle leda till inbördes splittring och ett minskande förtroende hos väljarna. Bland dessa 'experter' var samhällsforskaren *Robert Hardgrave*, som i en studie för USA:s utrikesministerium förutsade att om *Indira Gandhi* skulle dö strax före allmänna val, skulle följden bli rivalitet mellan partierna om ledarskapet, besvikelse bland väljarna och risk för kaos.

Kartan visar valkretsindelningen i Indien. I grå områden segrade kongress-partiet. Kongress-partiet fick nästan 50% av rösterna, vilket är 7% mer än vid föregående val. De enda delstater där oppositionen hade framgång var *Andhra Pradesh* och *Västbengalen*. (I *Punjab* och *Assam*, som på kartan är vita, hölls inga val.)

Gail Omvedt är född i USA och hon arbetar som journalist på freelancebasis i Indien.

Även vänsterns anhängare i Indien delade sådana åsikter. Det fanns en förväntan att Kongresspartiets majoritet skulle krympa eller att kanske en koalition av oppositionspartier skulle vinna regeringsmakten. CPI-M tex försökte locka väljare genom att hävda att nationell enighet faktiskt var ett grundläggande behov som dock bara den 'demokratiska' oppositionen kunde tillgodose, inte Kongressen.

Auktoritära tendenser

Att prognoserna slog så totalt fel kan förklaras med att de fäste för stor vikt vid Indira Gandhis roll som drivkraften bakom centraliseringen av statsmakten och auktoritära tendenser i Indien. I mer än 15 år verkade politiken kretsa kring hennes person — i så hög grad att massrörelser använde hennes namn i sina slagord och sånger och att även vissa vänsterledare föll för vanföreställningen att individer skapar historia.

Men det visade sig att de auktoritära dragen i samhället fanns kvar även efter Indiras bortgång. Den massiva uppslutningen av Kongresspartiet och borgarklassen kring *Rajiv Gandhi* kan inte förklaras av hans personliga utstrålning. Den fd piloten är en ökänt tråkig talare och i bästa fall kunde man prisa hans 'värdiga hållning' och hans 'självbehärskning' efter moderns död. Men Rajiv behöver ingen personlig utstrålning. Borgerligt styre i Indien kräver en stark centralmakt och en förgrundsgestalt, vilket man nu har en god chans att uppnå.

Även om Rajivs och Indiras ansikten prydde partiets valaffischer överallt, röstade man alltså *inte* på Rajiv som person.

Vad röstade man då på?

Delvis kan valutgången förklaras med att Kongresspartiet traditionellt säger sig stå både för 'utveckling' och för reformer för de fattiga. En uppräknning av små förbättringar och synliga utvecklingsprojekt hjälpte Kongresspartiet, inte minst i de valkretsar där oppositionens kandidat i minst lika hög grad representerade rika bönder och köpmän.

Delvis beror Kongresspartiets seger på en våg av sympati, kanske på en känsla att ett attentat *inte* skulle få ändra den politiska kursen i ett land som Indien och att Rajiv därför skulle ges en chans.

Men huvudsakligen verkar man ha röstat på ideologiska grunder. Och detta är oroande eftersom 1984-års val och vad som hände dessförinnan visar en högvridning som dragit med sig en stor del av den indiska befolkningen i riktning mot religiös fundamentalism, särskilt i form av 'militant hinduism'.

Militant hinduism

Med stöd av hundratals penningstarka religiösa, sociala och kulturella organisationer över hela landet har denna ideologi vuxit i styrka de senaste 20 åren, delvis som en reaktion på den allt större utmaningen från

upproriska lägre kaster, stamfolk och många andra grupper. Den 'militanta hinduismen' har nu blivit den viktigaste beståndsdel i borgarklassens ideologi, och Kongresspartiet, som en gång i tiden hade en 'sekulär' framtoning, har steg för steg anammat den.

I sina ansträngningar att krossa alla massrörelsen mot dess regim har Kongresspartiet alltmer betonat 'nationell enighet och integration'. Partiet har angripit oppositionen för att den splittrar landet och för att den på så sätt hjälper 'utländska sammansvärjningar' i syfte att dela Indien. Inte bara sikhernas kamp för autonomi, utan praktiskt taget varje uttryck för en minoritets identitet, varje försök att hävda lokalt och regionalt självstyre mot en auktoritär centralregering angrips nu på detta sätt. Det som framställs som 'nationell integration' är i själva verket en centraliserad stat under hindustyre.

I Punjabs fall är det helt klart att Kongresspartiet med Indira Gandhi i spetsen under det senaste året alltmer hade slagit sig samman med hinduiska intressen för att motarbeta en regional rörelse bland sikherna, som också den blev mer och mer fanatisk. Det senaste blodiga kapitlet i denna historia skrevs då Kongresspolitiker planerade och deras lejda mördare satte igång slakten på tusentals sikher för att hämnas mordet på Indira Gandhi, medan polisen bara tittade på.

Ett odelat Indien

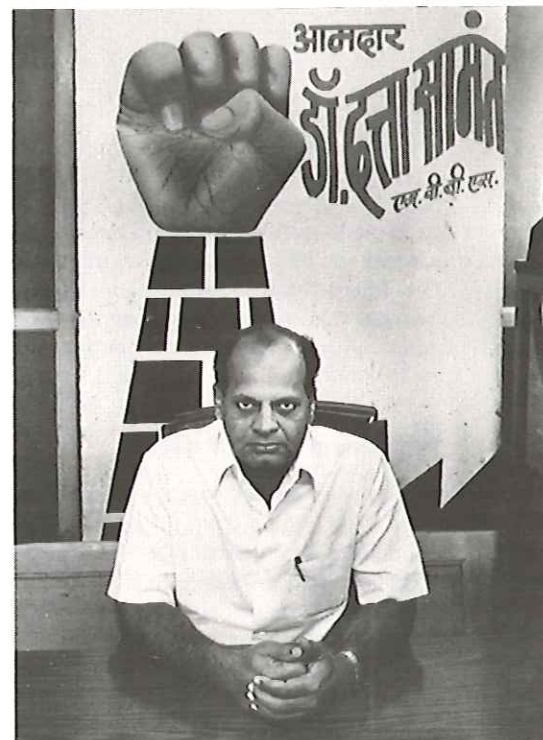
Under valkampanjen vädjade Kongresspartiet öppet till patriotism, i smyg till hindu-chauvinism. *Rashtriya Ekamata*, *Akhandata* (nationell integration, odelbarhet) var det vanligaste slagordet. Ordet *akhandata* påminner starkt om *akhand bharat* (det odelbara Indien), huvudparoll för den traditionella höger som drömmer om ett hindurike från Afghanistan till Burma.

Kongresspartiet har gått en lång väg från sin populistiska paroll "utrota fattigdomen" till sin nuvarande vädjan om nationell enighet, från att ha varit en beskyddare av förtryckta till att ha blivit partiet för den hinduiska majoriteten. Typiskt nog

bad under valkampanjen framstående ledare för RSS (en halvfascistisk hinduisk kamporganisation) om stöd för Rajiv 'i dessa svåra tider', och många RSS-medlemmar arbetade för Kongress-kandidater. RSS är i färd att bryta sina förbindelser med *Bharatiya Janata Partiet (BJP)* — med vilket det nästan har likställts tills nu och knyter sig i stället som en hinduisk påtryckningsgrupp till Kongresspartiet. BJP betraktades allmänt som det starkaste borgerliga partiet före valet, men vann bara två platser i hela landet. Hela dess sociala bas verkar ha gått över till Kongresspartiet.

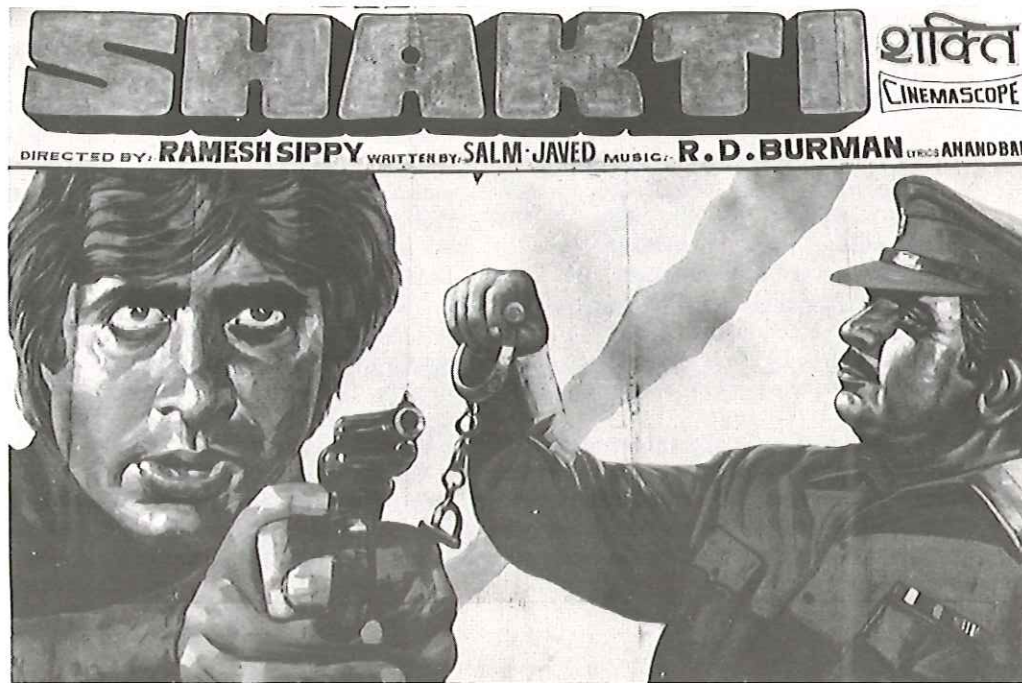
Allt detta utgör en ny utmaning för vänstern i Indien.

Översättning från engelska:
Gerard Rikken

Två av de nya parlamentsledamöterna. Övan: Datta Samant, strejkledaren från Bombay.

Nedan: Filmstjärnan Amitabh Bachchan (till vänster). Foto: Börje Tobiasson

Mordet på Indira Gandhi

På morgonen den 31 oktober var Indira Gandhi som vanligt på väg från sitt hem till sitt kontor. Under den korta promenaden sköts hon av en av sina livvakter från mycket nära håll. Indira Gandhi föll med ett skrik till marken. En sammansvuren rusade fram och tömde sin automatkarbin mot henne. De två attentatsmännen, som båda var sikher, kastade sina vapen på marken och sträckte armarna i luften. De greps och fördes till en närbelägen vaktstuga. Efter några minuter sköt polisen ihjäl en av dem och sårade den andra allvarligt.

Kaos utbröt. Indira Gandhi fördes till sjukhus, och inte till det sjukhus som var avsett. Hon hade svåra skador av de många kulorna som träffat henne och hon blödde ymnigt. Läkarnas kamp för att rädda hennes liv var utsiktslös. Kanske var Indira Gandhi redan död när hon kom till sjukhuset.

Utanför samlades stora människoskror. Trängseln var stor och känslorna i dallring. Elakartade slagord riktade mot sikher började studsas mot sjukhusets väggar. Folkmassan började trakassera sikher och antända deras bilar. Polisen skyddade inte sikherna utan deltog tvärtom aktivt på mobbens sida. Rökmoln började stiga mot himlen. Allt var ett förebud om vad som skulle komma.

Massakern på sikher

Oroligheterna spreds snabbt till andra delar av Delhi och därifrån till en rad andra nordindiska städer. Bara i Delhi dog enligt officiella uppgifter 759 personer.

Bakom upploppen och morderna på sikher fanns en folklig vrede över mordet på Indira Gandhi. Hon mördades ju av två sikher, och det fanns starka spänningar mellan hinduer och sikher redan före mordet. En avundsjuka bland fattiga hinduer över sikhernas relativa välstånd ökade vreden, och lokala ligister grep tillfället i flykten. Men att hämnden mot sikherna blev så fruktansvärd har också andra förklaringar.

Mobben började med att hota sikher på gatorna och bränna deras bilar. Polisen tittade på. Mobben fortsatte att bränna hus, affärer och fabriker som tillhörde sikher. Polisen tittade på. Mobben övergick till att mörda. Sikher släpades ut ur sina hem och slogs ihjäl. Mobben hällde fotogen över infångade sikher och brände dem levande. Tåg stoppades och alla sikher ombord mördades på de mest bestialiska sätt.

Polisens skuld är uppenbar. Det finns exempel på poliser som gjorde sin plikt och skyddade sikher, men det vanliga var en total passivitet. Det finns också många exempel på att polisen samarbetade med mobben.

En journalist iakttog vid ett tillfälle hur en mobb attackerade två sikher på en gata i Delhi. Intill stod en polispatrull och iakttog roat hur de två sikherna försökte skydda sig med sina traditionella svärd.

Valaffisch: Indira'jis sista önskan — rädda landet med varje blodsdroppe. Foto: Raghu Rai

Indien i Focus Indien i Focus

Armén, som borde ha kallats in direkt, dröjde länge. Det var inte förrän den tredje november, Indiras kremeringsdag, som arméns närvaro blev stark och påtaglig. Då dog våldsvägen ut.

Polisens ansvar är tungt, men också kongresspartiets. På mer än tjugofem platser i Delhi där upplopp pågick pekade lokalbefolkningen ut kongresspolitiker i mobben för reportrar från India Today. På praktiskt taget varenda polisstation i Delhi samlades kongresspolitiker för att få polisen att släppa de mördare och plundrare som polisen ändå gripit. "Hur kommer det sig att det är just kongresspolitiker som försöker få ut dem? Behöver du bättre bevis?" frågade en arméofficer en reporter från India Today.

Vid ett annat tillfälle besökte ett antal journalister ett svårt utsatt område i östra Delhi. Polisen uppmanade dem att ge sig av därifrån. När de vägrade skickade poli-

sen helt öppet mobben på dem. Journalisterna blev inte skadade, bara rånade. De begav sig till den lokala polisstationen för att rapportera. Där träffade de några kongresspolitiker som bad om ursäkt för vad som hänt, och som lovade att om bara journalisterna lät bli att skriva så skulle de få sina saker tillbaka.

Kongresspartiets nära kontakter med mobben visade sig också på det sättet att sikher som stödde partiet skonades.

Många sikher sökte skydd i gurdwara, polisstationer och speciellt upprättade läger. De tvekade att återvända till sina utbrända hem, för på gatorna spatserade plundrarna och mördarna omkring ogenerat och i full frihet. Under valkampanjen steg temperaturen igen. Många sikher som försökte återvända till sina hus och affärer blev åter ansatta, och kongressmobben kunde dra förbi på gatan ropande: "Om vi vinner valet ska vi plundra er, om vi förlor-

INFÖR
KATASTROFEN

Ajit Roy

Calcutta 10/1 1985

Indien har gått igenom tre kritiska, nästan katastrofala händelser sedan min förra krönika. 1) *Mordet på Indira Gandhi*, vilket följdes av en fruktansvärd slakt på ett stort antal sikher i New Delhi och andra större städer. Till detta ska också läggas avsevärd plundring och förstörelse av sikhers egendom under den första veckan i november. 2) *Den fruktansvärda gasolyckan* vid det multinationella företaget Union Carbides fabrik i Bhopal, huvudstad i Madhya Pradesh, första veckan i december. Som en direkt följd av olyckan dog 3 000 personer och ytterligare flera tusen fick allvarliga skador. Dessutom flydde tusentals människor ifrån staden i rädsla för nya giftmoln. 3) *Kongresspartiet har under Rajiv Gandhis ledning* befast sin ledande ställning i landet. I valen nyligen tog det fyra femtedelar av mandatet i Lok Sabha. Valen skedde mellan den 24 och 27 december och valresultatet presenterades slutligen på nyårsdagen.

På många sätt är det den tredje punkten som får uppfattas som den mest katastrofala av de tre. Det indiska folket kommer att få lida av konsekvenserna av Kongresspartiets massiva mandatövertag. Framtiden kommer att ha många långtgående förändringar av den indiska politiken i sitt sköte.

Mordet

Indira Gandhis tragiska död i händerna på sin livvakt, hemma i sin egen bostad, kastar en dyster skugga över hela nationen. Trots hennes många reaktionära försummelser och tilltag, var hon fortfarande aktad och älskad av en stor del av den indiska befolkningen. Anti-sikhupploppen, som bröt ut efter hennes död, kan i de flesta fall inte ses som ett uttryck för spontan massiska. De var i stället ofta organiserade av kriminella gäng, vilka i många fall hade nära förbindelser med Kongresspartiets pampar. Detta har bevisats inte bara av ögonvittnen, utan också av välkända journalister.

Ytterligare bekräftelse har kommit från landets två ledande organisationer för mänskliga rättigheter. 'Operation Blue-star', arméns aktion mot sikhernas heliga tempel i Amritsar, vidgade klyftan mellan sikherna och centralregeringen till ett nästan oöverkomligt gap. Upploppen gjorde den dessutom djupare.

rar ska vi klå er!" Sikher i tiotusental fann för gott att överge sin egendom och resa till Punjab.

För sikherna blev det som hände en farsansfull chock. De fruktar en ny våldsvåg, och andra grupper fruktar att sikherna ska hämnas. Osäkerheten kommer att ytterligare förvärra problemet mellan sikher och centralregering.

Rajivs tillträde

Rajiv Gandhi befann sig i Västbengalen när han nåddes av nyheten att hans mor skjutits. Han flög omedelbart till Delhi. Drygt tre timmar efter sin ankomst installerades han som Indiens premiärminister av president Zail Singh, som just återvänt från Nordjemen.

Beslutet att utse Rajiv till premiärminister fattades av en kommitté, som bildar kongresspartiets högsta beslutande organ. I den kommittén ska nio personer ingå, men flera platser var vakanta, och av de återstående kommittémedlemmarna befann sig flera utanför Delhi. Beslutet fattades därför av en eller två personer.

Valet av Rajiv Gandhi strider inte mot den indiska konstitutionen, men det avviker från det mönster som användes när Nehru och Shastri dog. Då tillsattes en "provisorisk" premiärminister, nämligen den äldste ministern, men nu tillsattes en "permanent". Valet av Rajiv mötte inget motstånd. De inom partiet som hade invändningar föredrog att hålla tyst med tanke på det känsloladdade och kaotiska läget.

Rajivs kvalifikationer och erfarenheter är i sammanhanget obetydliga. Han har inte haft någon ministerpost. Däremot är han sedan 1982 parlamentsledamot från Amethi i Uttar Pradesh, och sedan 1983 en av sex (senare sju) generalsekreterare i kongresspartiet. Hans inflytande har dock under senare år varit större än så.

När Rajiv gav sig in i politiken för fyra år sedan hade han ett fläckfritt rykte. Så är inte längre fallet. Rajiv Gandhi är numera en lojal partiman som försvarar både ökända kongressledare och de delar av partiets politik som är rent kriminell.

När Indira ännu levde, ansvarade Rajiv för Punjab. Han gjorde sig känd som en förespråkare för hårda metoder mot sikherna. Han låg bakom stormningen av Gyllene Templet. Under hans första dagar som premiärminister tilläts mobben mörda sikher utan att myndigheterna ingrep, och han har inte straffat de partikamrater som var medskyldiga.

Sikherna har därför inte minst skäl att känna förtroende för Rajiv Gandhi. Samtidigt är de så hårt trängda att de knappast har någon annan möjlighet än att ge honom en chans. Det skulle i så fall vara att mörda honom.

Kalle Kjellman

(Uppgifterna är hämtade ur *India Today* 30/11 84—15/1 85)

Giftkatastrofen

De fruktansvärda händelserna i Bhopal, som skakade och chockade en hel värld, var inte helt oförutsägbara. Det har i efterhand konstaterats att flera mindre olyckor inträffat tidigare. Det multinationella företags och delstatsregeringens kriminella brist på tillsyn av underhåll och säkerhetsföreskrifter orsakade tragedin.

"Tragedin", säger en arg aktivist, "pekar på en mängd obehagliga frågor. Varför tilläts ett multinationellt företag anlägga en livsfarlig industri mitt i ett tätbefolkat område? Om det bara finns en så 's sofistikerad' anläggning i hela världen, vad beror det på att det var just vid den indiska som upprepade säkerhetsmisstag och olyckor inträffade? Vid moderindustrin i USA skedde inga incidenter. Kunde det bero på att det multinationella företaget dumpat föråldrad teknologi? Kunde det bero på förakt för tredje världens folks liv? Kunde det verkligen bero på utsläpp av metylisocyanid eller var det den ännu mer förödande fosforgasen, som är förbjuden enligt Genève-konventionen? Detta för oss över till en än mer intrikat fråga: Använde det multinationella företaget, i samråd med USA:s regering, giftfabriken som en hemlighållen tillverknings- och lagerplats av fosforgas för framtida militärt ändamål?"

Där finns fler frågor. Varför tilläts den farliga industrin etablera sig i utkanten av delstatshuvudstaden trots motstånd från lokala befattningshavare? Hur ska man tolka delstatens och parlamentets passivitet, trots det ökande antalet olyckor efter 1980? "Berodde det på att släktingar till högt uppsatta Congress (I) politiker och byråkrater anställdes?"

Det indiska folket tillsammans med upplysta människor från andra delar av världen måste söka svaren på dessa frågor och dessutom se till att kompensation når offren för olyckan.

Valet

En inte mindre intressant fråga relaterad till Bhopalincidenten är; Varför röstade Madhya Pradeshs folk så entusiastiskt på de skyldiga Congress (I) politikerna i valet? Valet inföll endast en kort tid efter giftkatastrofen. Det kommer att behövas många studier på platsen för att avslöja orsakerna.

Forts. nästa sida

Denna valomgång till Lok Sabha vittnade om ett mycket högt valdeltagande, över 63 % — en ökning sedan förra valet.

I de tre stater där avgörandet stod mellan Congress (I) och vänstern var valdeltagandet ännu högre, 75 % eller mer. Utav de 508 mandat valet gällde (val i Assam, Punjab och ett par andra ställen var uppskjutna av olika anledningar) tog Congress (I) hem 400. De hade 351 av 520 under förra perioden. Communist Party of India (Marxist), CPI (M), har förlorat sin ledande ställning inom oppositionen till det regionala partiet Telugu Desam från Andhra Pradesh. CPI (M) föll från 36 till 22 mandat. Telegu Desam vann 28 platser. "The left front" har en sammanlagd styrka på 33 mandat i det nuvarande Lok Sabha jämfört med tidigare 56.

Besegrade oppositionsledare

Oppositionsanhängare av alla schatteringar har förlorat stort. Ett fåtal lyckades med små marginaler ta sig in i Lok Sabha. Några av de oppositionsledare som besegrades vid valen är: Samar Mukherji, ledare för CPI(M)s senaste Lok Sabha-grupp, liksom för politbyrån och generalsekreterare för "The Center for Indian Trade Unions (CITU), partiets centrala fackförening — Chandrasekhar, president för Janatapartiet och A.B. Vajpayee, president för BJP. Dessutom förlorade George Fernandes, H.N. Bahuguna, Ram Jethmalani mfl.

Samtidigt som Congress (I) för första gången i det republikanska parlamentets historia säkrade de flesta rösterna, lyckades betydelsefulla oppositionsledare som Jagjivam Ram och Charan Singh bli valda med en knapp marginal på endast ett tusental röster.

CPI (M) fick, som nämnts, 22 mandat och det moskvatrogna kommunistpartiet

(CPI) fick 6, att jämföra med tidigare 36 resp. 12. De har bibehållit sin röstandel. CPI (M) fick 5,96 % av rösterna vilket bara är 0,24 % mindre än de 6,20 man fick i

1980 års val. CPI har gjort en marginell ökning från 2,68 % till 2,71 %.

I Västbengalen har den CPI (M)-ledda Left Front säkrat 26 av 42 mandat; i förra valet hade de 38. Congress (I) har ökat sitt resultat fyrfaldigt, från 4 till 16. Om man räknar antalet röster har Left Front en marginell ledning över Congress (I) 48,64 mot 48,37 %. Medeltalet röster per kandidat var 292,789 för the Left Front mot 292,139 för Congress (I).

Spektakulär valkupp

Rajiv Gandhi, med sitt gäng av experter bakom kulisserna, vilka är teknokrater med kontakter i den multinationella företagavärlden, har lyckats med en spektakulär valkupp — främst genom att manipulera folket med varningar om att Indiens säkerhet och enighet hotas av sikher och "opportunistisk" opposition, underblåst av pakistanska och västliga imperialister. Förutom pengarnas makt användes all den modernaste massmedia-teknik inom den statskontrollerade radio och TV, video, filmer och dyra annonser i dagstidningar.

Det totala sammanbrottet för den splitt-

rade oppositionen, har gjort att Congress (I) fullt ut har kunnat spela på den så vanliga rädslan för att landet skall splittras. Trots att alla dessa faktorer egentligen härrör ur Congress (I)s politik och handlande, har Rajiv Gandhi lyckats framhäva sig som den store sammanhållaren.

Allt blandades slutligen med en stor dos hindu-extremism: ibland subtil, men oftast grov. Tom en försvarare av den nyligen upphöjda Rajiv-kulten, en välkänd journalist, Kewal Varma, har inte förnekat detta suspekta hopkok. Efter att ha erkänt att de yttersta hindu-extremisterna, RSS, stött Congress (I), säger Varma: Rajiv Gandhi "har visat samma traditionella inställning till religionen som hans mor gjorde. Under valkampanjen besökte han ett flertal tempel utan att på något sätt missa tillfället till god publicitet".

Redan går det att skymta illavarslande tecken av Congress (I)s seger — ingen mindre än den förra försvarsministern, Bansilal, är tillbaka på den politiska arenan, denne nitiske anhängare av Sanjay Gandhi under "dennes" undantagstillstånd.

Översättning från engelska:
Eva Johansson

Foto: Börje Tobiaszon

Några av Tredje världens mest stimulerande intellektuella finner man i Indien. En av dem är Arun Shourie, uppmärksammad journalist, mottagare av Magsaysay-priset, Asiens främsta journalist-utmärkelse.

Han är en finlemmad elegant uppenbarhet där han sitter i sitt vackra hem i en av New Delhis mest exklusiva förorter. Det är svårt att tänka sig att denna förfinade person som uttrycker sig med sådan precision och eftertanke blir en så råbarkad och tjockhudad sälle med pennen i handen. Med den som vapen har han inte tvekat att

– Den allvarligaste faran i Indien idag är att folk kan bli utleda på parlamentariska institutioner och i stället söker en stark ledare som får saker och ting uträttade. Vi måste till varje pris inrikta människors uppmärksamhet på det faktum att ingen annan någonsin kommer att kunna lösa deras egna problem. Det menar Arun Shourie, ledande indisk journalist, i det här samtalet om de senaste 20 årens viktigaste tendenser i Indien.

Med pennen som vapen

utmana, och fälla, några av landets största gangsters, skrupulösa politiker och egna arbetsgivare. Längs hela den politiska skalan, från det regerande partiet till kommunistpartiet, har de lärt sig att huka och hålla andan när han drar ut bevärnad med sin imponerande faktaarsenal, envetet ihopsamlad under hårt arbete, analytiska skärpa, formuleringsförmåga och sanningslidelse.

Det var så han fick den brottslige chefsministern Antulay avsatt, det var så han fick 40 000 sedan åratal bortglömda arresteranter frigivra, det var så han fick en värld att se de utstuckna ögonen på polisstationen i Bhalgalpur.

Med denne man ville jag diskutera den mer långsiktiga utvecklingen i Indien. Jag började med att be honom jämföra dagens Indien med 60-talets Indien. Vilka är de viktigaste skillnaderna, vilka är de senaste 20 årens viktigaste tendenser?

– Jag tror att den centrala faktor vi måste koncentrera oss på är institutionernas totala kollaps.

Se på lagstiftarna i parlamenten, centralt och i delstaterna. På 60-talet var de lagstiftande församlingarna fora för konstruktiva diskussioner. De var institutioner där ansvarighet kunde utkrävas. Den verkställande makten var ansvarig inför lagstiftarna. Nu är de fiskmarknader där folk kastar glåpord på varandra, där de visar upp sin nakna vulgaritet.

Den verkställande makten klarar sig hela tiden.

Denna exekutiva makt var också själv på 60-talet ansvarig, ansvarskännande och lyhörd för folkets röst. Idag är det ett ställe där folk kan göra snabba pengar och komma undan med sina brott.

Också polisen var ansvarig och ansvars-kännande. Idag är polisen inget annat än en privat armé åt de politiker som händelsevis råkar ha makten för tillfället. De kan sticka ut ögonen på folk, de kan döda människor i påhittade sammanstötningar, de mördar folk de inte gillar, och absolut ingen ansvarig får lida för detta.

Arun Shourie intervjuas av Lasse Berg

– *Du menar att det har blivit avsevärt värre? För mycket av det där fanns ju redan på 60-talet.*

– Inte alls på dagens sätt. I parlamentet lyfter folk nu upp sina dhotis och visar sina privata kroppsdelar, de skrävar sina okvädningsord, de kastar skor på varandra. Det var otänkbart förr.

Maktens grymheter

– *Jag tänker på maktens grymheter mot undersåtarna. Det är ju inte något nytt i Indien precis?*

– Jovisst, övergrepp och grymheter har funnits i det indiska samhället som i andra samhällen. Men förr skapade de ursinne om de blev kända. Idag skapar övergreppen inget ursinne. Min poäng handlar inte om grymheternas omfattning utan om institutionernas sönderfall, att ingenting flyter ut från institutionerna idag. De lagstiftande församlingarna kan uppföra sig hur som helst, liksom den verkställande makten, de individuella parlamentarikerna kan hoppa från parti till parti hur som helst – och ingen tycks ha något ont av detta. Det är det som är förändringen.

Staten har försvagats i en utsträckning som gör att jag faktiskt tror att vår fortsatta existens som en territoriell enhet är hotad om sakernas nuvarande tillstånd tillåts fortsätta en längre tid.

Röstbanker upprättas

Ta exemplet Assam. Regeringsrapporter visar att hundratusentals personer har förts från Bangladesh till Assam av enskilda politiker för att utgöra röstbanker. Politikerna är kända. Ingenting händer. Hela området i Assam är idag i praktiken att betrakta som bangladeshiska. Nu har enskilda politiker transporterat ytterligare 300 000 bangladeshare till Västbengalen och Bihar för att utgöra regeringspartiets röstbanker. Vi har publicerat fotografier, namn, platser – ingen lyfter ett finger. Jag har personligen dokumenterat de totalt bedrägliga allmänna val som Assams folk utsattes för – regeringen sitter fortfarande vid makten där.

Sak samma när det gäller korrruptionen. Man kan bevisa hur mycket som helst utan att något händer. Självt publicerade jag nyligen 102 fall av korrruption, med checknummer, datum, vem som betalt, hur mycket, till vem och för vad – inga följder.

Inget händer

Det är detta som är förändringen. På 60-talet hade vi mindre korrruptionsskandaler. Fru Gandhis egen make, Feroz Gandhi, arbetade med en skandal där en politiker haft en del ekonomiskt fiffel för sig. Då hände det saker och en minister fick avgå. Idag publicerar våra tidningar nya skandaler, nya grymheter, nya polisövergrepp varannan dag – inget händer.

Förfallet omfattar också domstolarna. I de undantagsfall då maktmissbruk dras inför domstol så begravs de där. Den chefsminister som tvingades avgå p g a mina avslöjanden har fortfarande efter tre år inte fått någon dom, ännu pågår endast de förberedande förhören.

När det gäller bländningarna av arresteranter i Bhalgalpur så publicerade vi fotografier, dokument, allt. Polisens egna undersökningar visade 14 polismäns skuld men fallet utreds fortfarande trots att brotten utfördes 1980. *Ingenting* har hänt. Bokstavligen. Åk till Bhalgalpur, samma poliser styr

fortfarande oinskränkt där. Målet befinner sig fortfarande på lägsta tänkbara nivå. På varje punkt kommer de sedan att kunna överklaga i fem instanser.

Ymnigt penningflöde

Demokratins yttersta räddning är de allmänna valen, men också denna institution har utarmats genom det ymniga penningflödet. Vi har dyrt fått lära oss att till och med rena brottslingar kan bli valda. Det finns flera parlamentsledamöter i Bihar som är åtalade för olika brott och tom mord. De är ute mot borgeren. Nu sitter de som lagstiftare. Brottslingar kan alltså genom att manipulera den demokratiska processen bli valda.

Men människor genomskådar detta. Under de senaste valen har i genomsnitt två tredjedelar av alla sittande enskilda parlamentsledamöter som ställt upp på nytt inte klarat omval. Sådan är folkets uppfattning om deras uppträdande.

— *Vad kan man då göra åt detta allmänna förfall?*

— Reformen kan inte komma inifrån institutionerna längre. Den kan bara komma från politiska rörelser som tränger genom hela samhället.

Vi måste börja med att lokalisera ansvaret för den nuvarande situationen. Vi riktar alltid in oss på de styrande. Men jag tror, som Gandhiji, att de styrande bara gör det som är för dem det enklaste. De strävar helt enkelt bara efter största möjliga lycka.

Vi kan klaga på mutkolvar i regering och delstater. Men det viktiga är inte det faktum att de styrande tar mutor, utan att ingen muta mottagits av någon överhet förrän den givits av en undersåte. Det är inte presidenten eller premiärministern som torterar fångarna i fängelset. Det är du eller jag som gör det.

Inga trollspön

Vi måste därför få varje enskild medborgare att inse att han har ett personligt ansvar för sakernas tillstånd. Vi måste klargöra att han nu har gett upp systemet och att vad han egentligen sysslar med är att göra privata affärer med ett system han själv i grunden anser orättvist. Och att om han fortsätter på det sättet så finns det ingen räddning, inget trollspö kommer att sänkas uppifrån. Ingen institution, inget fixande med organisatoriska förändringar kommer att göra någon skillnad.

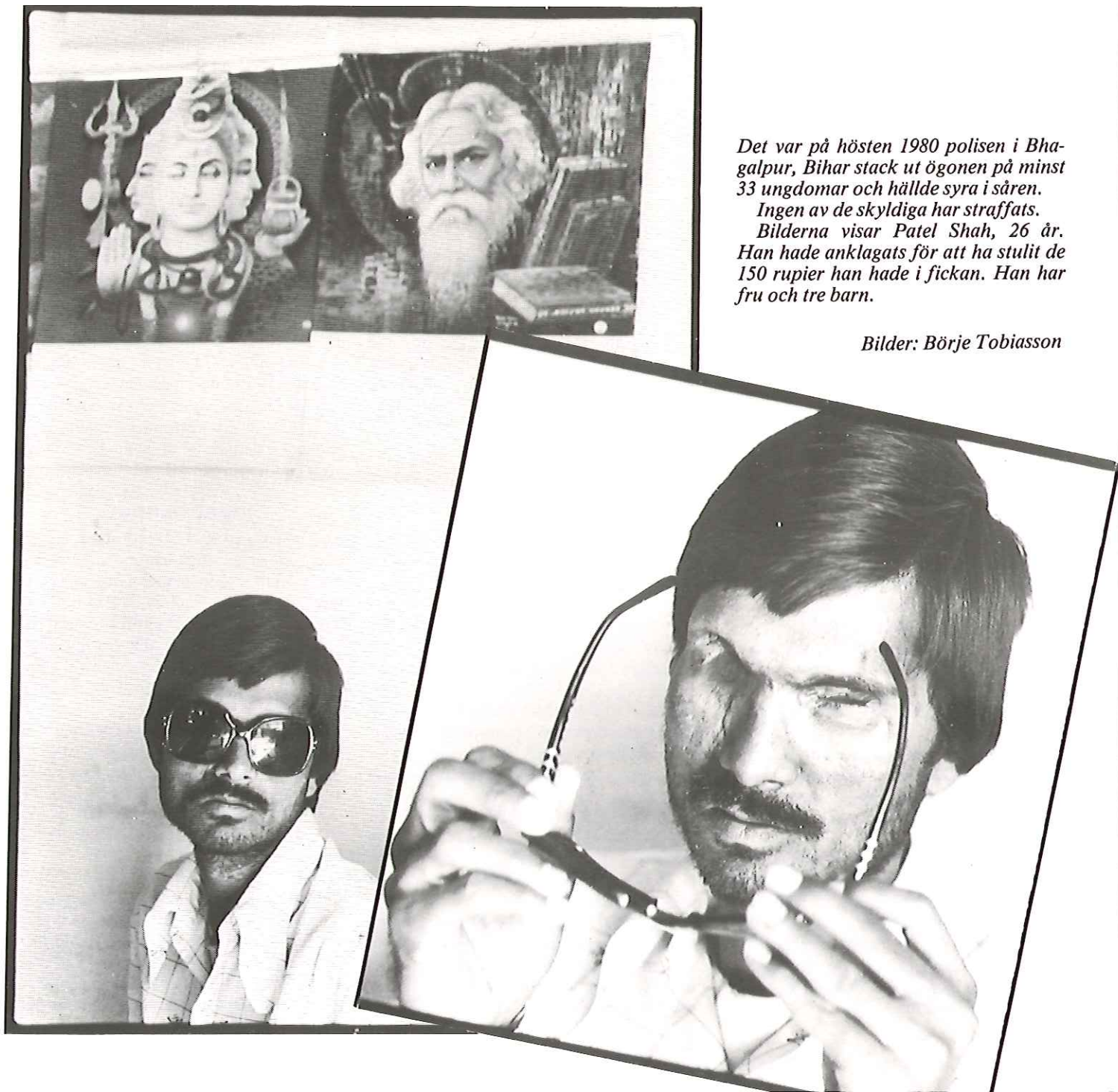
Reformeringen av systemet måste börja med att individen ändrar sitt uppträdande. Utvecklingen själv överbevisar idag individen om detta. Han lider idag av att andra individer betar sig som han själv. Man skulle till exempel kunna säga att det alltid förekommit fusk i samband med examensförhör. Men nu har det blivit så allomfattande att en undersökning i Kerala nyligen avslöjade att i medicinska tentamina var betygs-

Det var på hösten 1980 polisen i Bhagalpur, Bihar stack ut ögonen på minst 33 ungdomar och hällde syra i såren.

Ingen av de skyldiga har straffats.

Bilderna visar Patel Shah, 26 år. Han hade anklagats för att ha stulit de 150 rupier han hade i fickan. Han har fru och tre barn.

Bilder: Börje Tobiasson

"Idag är polisen inget annat än privat armé åt de politiker som händelsevis råkar ha makten för tillfället. De kan sticka ut ögonen på folk, de kan döda människor i påhittade sammanstötningar, de kan mörda folk de inte gillar och absolut ingen ansvarig får lida för detta."

fusk totalt. Först kanske jag bara tycker det är lite festligt, men i morgon när jag tar mitt lilla barn till läkaren så kommer jag att oroas av om han är en lurendrejure eller inte, och då kommer jag att bli en anhängare av tentamensreform.

När ekonomin moderniseras blir vårt samhälle allt mer integrerat och individernas liv allt mer beroende av varandra. Det innebär att jag får obehag av handlingar begångna av människor allt längre och längre bort från mig själv. Jag blir beroende av deras uppförande och mitt eget uppförande påverkar dem. Vi måste kristallisera dessa insikter i människornas sinnen.

– Vilka är vi?

– Journalister, medborgare, offentliga personer, varje individ som bryr sig om vårt lands framtid.

Vi måste för det andra lyfta fram positiva exempel. Det finns i Indien miljoner individer som arbetar enligt värderingar utifrån vilka ett bättre samhälle skulle kunna skapas. Vi måste lyfta fram deras exempel, uppmärksamma allmänheten på dem.

Öar av hopp

För det tredje måste vi skapa ett förbund av människor som skapat sig en legitimitet bland folket genom att de under årtionden gjort ett gott arbete hos folket. Det finns många sådana hoppets öar. De är alla och envar ivrigt sysselsatta med att brodera på sin lilla bit i ett av tygstyckets hörn. Vi måste få dem att gå samman och uppmärksamma helheten och därigenom med deras hjälp skapa en rörelse för politisk reform. För en sådan kan inte komma från politiker, inte från statstjänstemännen etc. Den kan bara komma från människor som under lång tid arbetat konstruktivt bland folket.

– Mycket av det du här har sagt handlar ju i grunden om ett försvar för det öppna samhället, om nödvändigheten av en kamp för att försvara och utvidga de medborgerliga fri- och rättigheterna. Om vi skall behålla 60-talet som jämförelse så hördes då ofta argumentet, både här i Indien och i Västeuropa och särskilt bland delar av vänstern, att visserligen är dessa fri- och rättigheter bra i sig, men att de för närvarande inte har något större värde för Tredje världens svältande massor. Det sades att den icke läskunnige

lantarbetaren i Bihar inte hade något, och inte kunde ha något, intresse av pressfrihet t.ex. Har den indiska erfarenheten sedan 60-talet något att lära oss i detta sammanhang?

Länsstolsvänster

– Jag menar på fullt allvar att ingen skadat de fattigas sak mer än denna länsstolsvänster.

Indiens rika behöver inget öppet samhälle, inga medborgerliga fri- och rättigheter. De har många andra sätt att skydda sig själva. Det är ju deras stat. När friheten krossats har det var på uppdrag av dessa människor, vilka länsstolsvänstern i själva verket tillhör.

De som behöver ett öppet samhälle och fri- och rättigheter i Indien är de fattiga och de som arbetar med att omskapa samhället så det blir mer lyhört inför de fattigas behov.

Det är det öppna samhället och publiciteten som tvingar vår regering att sända hjälp till varje katastrofområde. När jordlösa lantarbetare idag organiserar sig i en fackförening är det bara ett öppet samhälle som hindrar att organisatörerna i tysthet skjuts i morgon. Förtryckarens hand är höjd mot dem så fort de organiserar sig, de ser hur polisen fungerar som jordägarnas förläng-

da arm och de vet att det *enda* skydd de har just då är förtryckarens fruktan för att ett övergrepp skulle kunna komma ut i offentligheten.

– Det där är ju också en funktion av hur välorganiserade undersåtarna är och det i sin tur hänger samman med på vilken nivå deras krav och medvetenhet ligger.

Jag skulle vilja ställa en fråga till dig som har med detta att göra.

Nyligen besökte jag några byar i östra Uttar Pradesh och Bihar vilka jag kom till första gången i mitten av 60-talet. Jag slogs av hur förändrade de blivit på dessa 20 år. Ekonomiskt har de utvecklats kraftigt på så sätt att en explosion av ekonomisk aktivitet ägt rum. Det var lätt att se med blotta ögonen – där det förut bara funnits några cyklar fanns det nu också scootrar, där det förut fanns en buss fanns det nu också privata bilar, där det förut bara fanns torra fält fanns det nu dussintals bevattningspumpar, där det förut bara fanns oxkärror med oskodda trähjul drogs nu också vagnar med traktor osv. Men vad mitt nakna öga inte kunde se var någon märkbar förbättring av den fattiga majoritetens ekonomiska standard.

Sinnenas revolution

Men det viktigaste tycker jag var en annan förändring, som man visserligen inte kunde se men som visade sig på många andra sätt, nämligen en sorts revolution i huvudena på dessa fattiga bybor. För tjugo år sedan var det faktiskt många av dem som inte visste att de bodde i Indien. Deras uppfattning om hur byn hängdesamman med omvärlden var mycket bristfällig. När jag frågade vilka förändringar de helst önskade hade de mycket svårt att formulera definierade krav; ”vi har alltid varit fattiga och kommer väl alltid att vara fattiga”, och likaså hade de svårt att föreställa sig hur en förändring skulle kunna gå till. De hade deltagit i flera allmänna val men många av dem kunde inte namnge en enda politiker eller ens något politiskt parti. Idag är läget ett helt annat. De har bestämda åsikter om premiärministern, varenda en vet naturligtvis att de bor i Indien och den allmänna uppfattningen tycks vara att så här kan det inte fortsätta, att de fattiga måste få det bättre: ”Någon måste göra något för mig, jag vill ha vatten till mina åkrar, jag måste få mer jord, jag kräver att min son får utbildning osv”. De har en uppfattning om de samhälleliga och samhällsekonomiska sammanhangen, om att min by hänger samman med en värld där bortom guavalunden. De kan inte längre sändas till valbåset hur som helst av storbönderna.

Det är min uppfattning att denna sinnenas revolution är ett allmänt fenomen på den indiska landsbygden. Min första fråga i detta sammanhang är om du instämmer i denna beskrivning?

– Ja, jag instämmer fullständigt.

För det första, ekonomisk stagnation finns bara i isolerade fickor av landet. Jag håller med om att större delen av landet

genomgått en otrolig ekonomisk omvandling. Ta bara Punjab, Gujerat, Rajasthan, Maharashtra – stora delar av landet har i grunden förändrats.

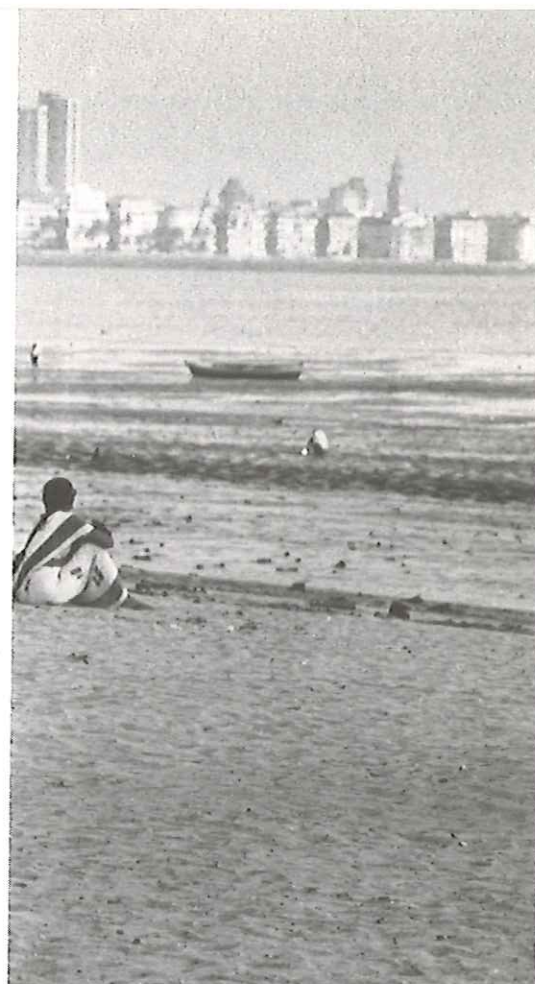
För det andra har du fullständigt rätt i att det skett en revolution i människornas sinnen. De är medvetna om sina rättigheter, de är medvetna om sina behov, de är medvetna om vad som förhindrar dem att tillfredsställa dessa behov. Många har blivit medvetna om vad makt är. Tom i ditt exempel, Bihar, så är det så att folk som för 30 år sedan inte var värda någonting, som mellankasterna, idag styr delstatspolitiken. Allt detta är i sanning en fullständig revolution.

Ny världssyn

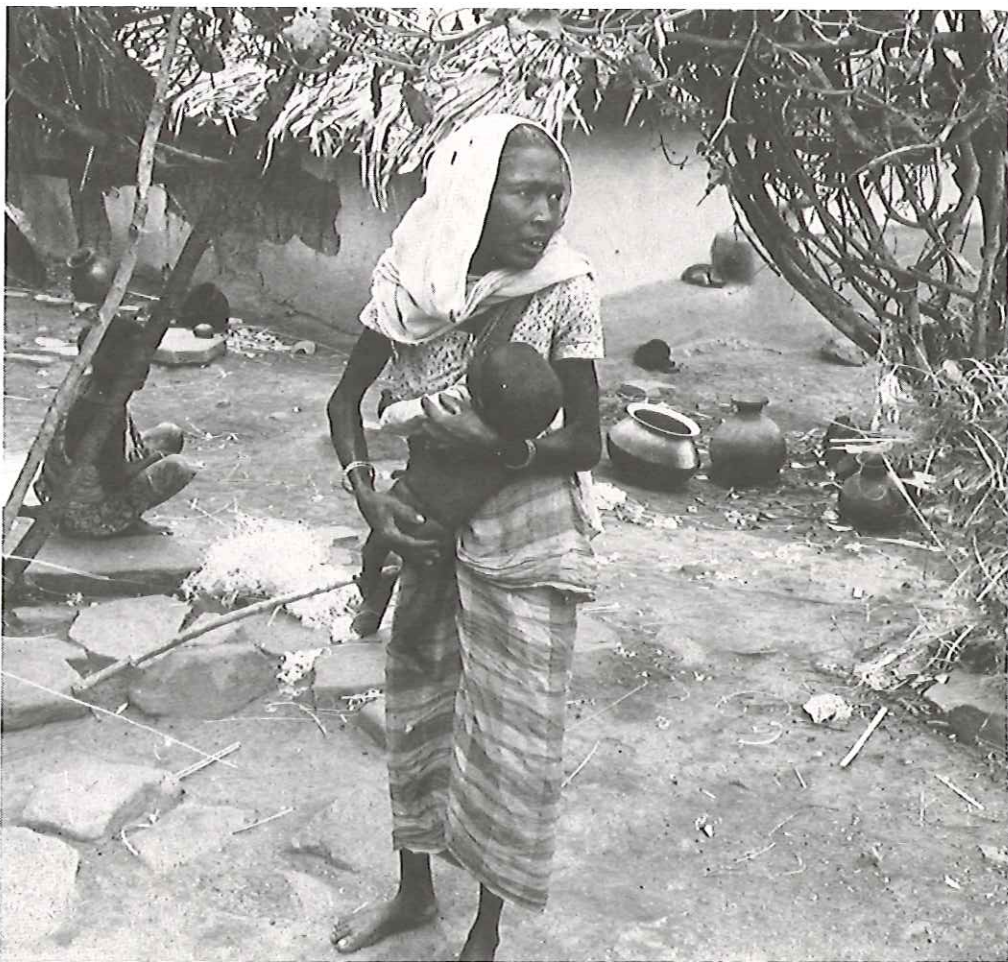
Men det handlar inte bara om deras uppfattning om ekonomiska behov och politisk makt. Jag anser att också sociala attityder har genomgått en fullständig förändring. När för 50 år sedan i Sydindien en oberörbars skugga föll på en brahmin måste denne tvätta sig sex gånger för att utplåna denna orenhet. Den brahmin som idag sitter och trängs i en buss skulle inte komma på idén att undersöka om den person som sitter bredvid honom och skuffas är en oberörbar eller inte. Också de högsta brahminkaster går idag på restaurang och äter och dricker kommunalt vatten utan att kolla om kocken eller rörmokaren är harijans. En total förändring.

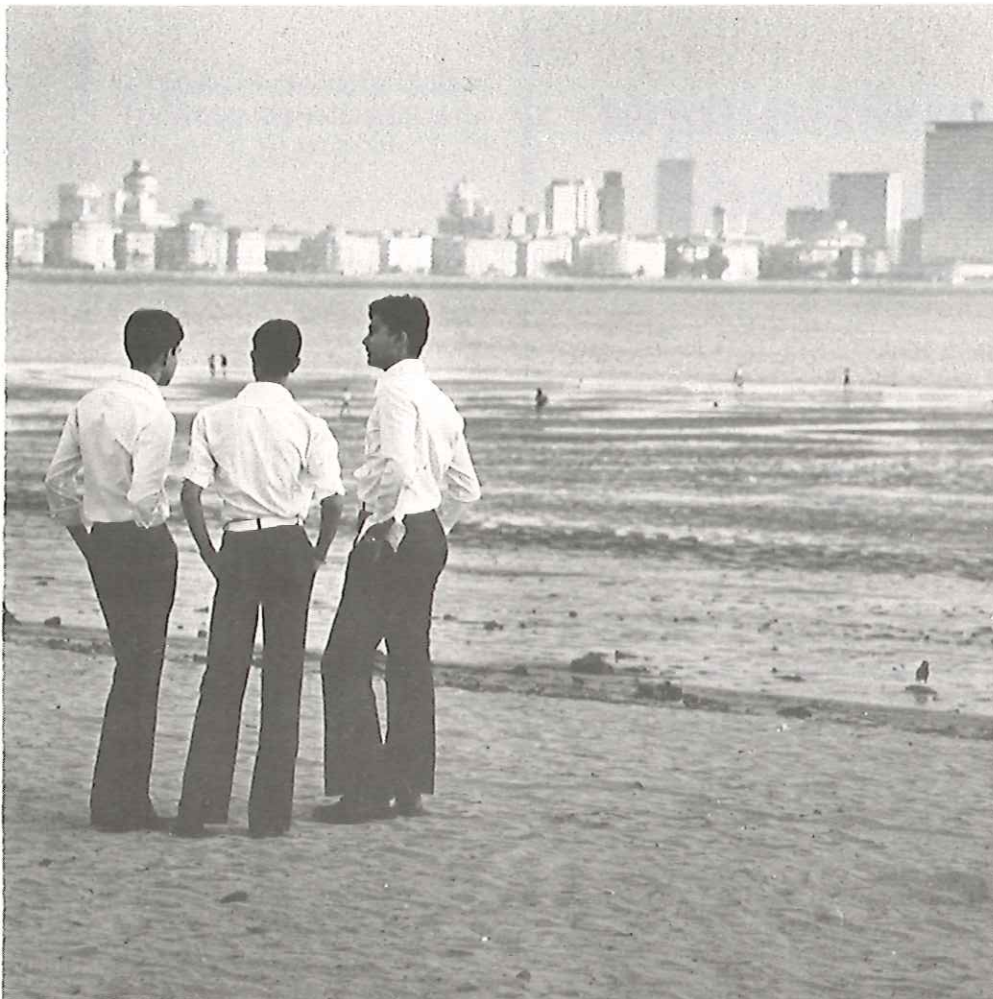
Allt detta är inte enbart tecken på framsteg, de är framstegets själva innehåll.

Du tog exemplet Bihar, de jordlösa lantarbetarna som inte hade någon klar uppfattning om sin relation till omvärlden, hans delstats eller bys relation till resten av världen. I Punjab får vi idag massor av ar-

betskraft från Bihar. Punjabis är rika, de vill inte befatta sig med simpelt arbete. Därför hämtas arbetskraft från Bihar. Vi skriver alla om dessa kringresande arbetares fruktansvärda förhållanden. Men om man ser det hela från Biharbyns horisont, varifrån dessa arbetare kommer, så ser man för det första hur inställningen förändrats; att mitt öde inte bara är att stanna i denna

”Å ena sidan en ekonomisk stagnation när det gäller de fattigas egna villkor i en omgivning av explosiv förändring, och å andra sidan de fattigas växande insikt, växande hopp, växande krav.”

Bilder: Börje Tobiasson

by och äta dessa eländiga två hekto ris, jag kan säga mig att jag bestämmer själv, Herregud jag skall resa hundra mil för att kunna äta inte bara två hekto, utan tre hekto ris om dagen.

För det andra betyder detta att när de återvänder till Bihar så bär de med sig en helt ny världssyn till sin gamla by.

Därför tror jag du gör helt rätt när du lägger så stor vikt vid dessa revolutionära förändringar i människornas huvuden.

– Då måste följdfrågan naturligtvis bli: Vad betyder detta för Indiens framtid? Å ena sidan en ekonomisk stagnation när det gäller de fattigas egna villkor, i en omgivning av explosiv ekonomisk förändring, och å andra sidan de fattigas växande insikt, växande hopp, växande krav.

Om jag själv skulle döma av Indiens förflutna så fruktar jag att denna oro i första hand kommer att kanaliseras via olika etniska eller religiösa rörelser: ”alltihop är muslimernas fel”, eller utlänningarnas/invandrarernas, eller hinduernas, eller sikhernas, eller de maharati-talandes, eller nordindiernas osv”.

Eller ser du att dessa motsättningar mellan hopp och verklighet kan leda till en grundläggande förändring till det bättre?

– Det är riktigt att allt detta resulterar i

ökade spänningar när jag jämför min situation med hur jag skulle vilja ha det, på ett annat sätt än tidigare. Detta är en situation som kan utnyttjas av politiska mäklare.

Faran ligger i att om politiken fortsätter att se ut som nu hotas vi av endera av två faror. Båda kan leda till tillbakagång.

Den första är den nu nämnda, att jag börjar skylla mina problem på andra. Det fanns en social ordning där allas roller var väl definierade. Nu har själva firmamentet försvunnit under denna ordning. Jag betraktar nu alla omkring mig som mina konkurrenter, där jag måste hinna först till varje ny möjlighet och utestänga alla andra från den. Då söker jag naturligtvis stöd i de gamla begreppen, min kast, mitt samfund, min region. Så kommer politikerna och försöker slå mynt av mina fobier mot andra grupper. Det är vad som händer i stor utsträckning idag. Detta är en av de båda farorna. Men jag tror inte detta är den verkliga faran.

Jag tror att en modern ekonomi inte kan fungera när grupper inom denna integrerade ekonomi agerar irrationellt mot andra grupper inom samma sammanhängande system. Själva det faktum att vi packas ihop allt hårdare binder våra händer. Jag tvingas se på mig själv inte bara som en arbetare från Maharashtra utan som en textilarbetare som befinner sig i samma utsatta läge som arbetare från andra delstater. Jag tror att också dessa insikter växer.

Även om nu dessa grupp motsättningar och upplopp fortsätter så är jag mer oroad över en annan fara som härrör från klyftan mellan förhoppningarna och det nuvarande politiska systemets oförmåga att möta dem.

Louis Bonaparte

Den allvarligaste faran är att folk blir utleda på öppna politiska institutioner, med parlamentariska institutioner, och söker sig till en Louis Bonaparte. Sedan kommer det att bli mycket svårt att bli av med honom. Han kommer att upprätta en brottslingarnas federation i vårt land och kommer att styra med en olaglig men mycket mäktig och hårt ihopknuten statsapparat. Jag förutser att detta är en stor fara.

Vi har redan i Indien fått en varning genom Sanjay, fru Gandhis yngste, nu döde, son. Det går inte att bestrida att han drog till sig stora skaror av lumpen ur alla klasser, och fick dem att identifiera sig med honom, som en man som får saker och ting utträttade, som en som får tågen att gå i tid, för att använda ett europeiskt uttryck.

Detta vore det indiska folkets yttersta abdikation. Vi måste till varje pris inrikta människornas uppmärksamhet på det faktum att ingen annan någonsin kommer att kunna lösa deras egna problem.

– Har du något ytterligare att lägga till vad du tidigare sade om vad som måste göras i detta läge?

– Vi måste strida på två fronter. Vi måste visa upp de styrande för vad de är. Vi måste utmana dem utan fruktan, så att också folket utan fruktan vågar stå upp inför dem och samtidigt ta sitt eget ansvar.

Vi måste påpeka att båda delarna är nödvändiga. De styrande har själva överbevissat folket om att de inte är lösningen. Vi måste kristallisera denna läxa. Men vi måste också klart och tydligt påpeka inför folket att det inte bara är det att de styrande inte är problemets lösning, de är inte ens *problemet*. Det är *ni* som är *problemet*, måste vi säga till folket. Det är *eri* handlande som är *problemet*.

Arun Shourie till Sverige!

På Sydasienskommittéernas inbjudan kommer Arun Shourie till Sverige i slutet av februari. Han kommer att medverka i massmedier samt hålla föredrag på olika platser i landet.

SYDASIENS kontaktpersoner kommer att ha aktuella platser och tider för hans deltagande.

Sri Lanka: Rasmötsättningar och det svenska biståndet

ARNE STRÖM

Det svenska biståndet till Sri Lanka som pågått sedan 1970-talets början har aldrig varit inriktat mot någon speciell etnisk grupp. SIDA har hävdat att biståndet skall komma de fattigare befolkningsgrupperna till godo. Detta har accepterats av Sri Lankas regering, men utan entusiasm. Däremot har SIDA helt och hållet överlåtit på Sri Lanka att bestämma vilka etniska grupper som skall få del av utvecklingsprojekten.

Troligen har också projekt som SIDA stött tidigare berört såväl singaleser som tamiler och muslimer (eller morer som de kallas i Sri Lanka). Yrkesutbildningsprogrammet, exportfrämjande stödverksamhet, husdjursförbättringsprojektet, distriktsutbildningsprogram, m fl har säkert gynnat också ett antal icke-singaleser.

Under de år Sverige bedrivit utvecklings-samarbete med Sri Lanka har emellertid konflikten mellan de tamilska befolkningsgrupperna och den singalesdominerade regeringen skärpts kraftigt. Tamilska militanta grupper kämpar för en självständig stat i nordöstra delen av ön.

Singalesiska grupper har med eller utan stöd av regeringen som hämndaktioner bedrivit våldsamma förföljelser mot tamilska befolkning i alla delar av landet. Regeringsstyrkor håller de nordöstra delarna i järnhård ockupation och har nyligen med hjälp av israeliska antigerrillrådgivare slagit till mot tamilska och muslimska civilbefolkning med många dödade som följd.

Separation

Sedan den stora tamilförföljelsen i juli 1983, då ca 300 tamiler mördades på gator och i hem och tusentals tamilägda butiker, bostadshus och fabriker ödelades, har en geografisk separation av de olika befolkningsgrupperna ägt rum.

Många av de tamiler som flydde till uppsamlingsläger 1983 och 1984 har inte vågat återvända till sina fd hemtrakter i huvudstaden eller andra singalesdominerade delar av landet utan har antingen sökt sig till de nordöstra delarna eller stannat kvar i lägren.

Till detta kommer att Sri Lankas regering mycket klart visat att man vill tränga undan tamiler från viktiga delar av jordbruksmark och samhällsliv. Den geografis-

ka separationen har snarare uppmuntrats än motarbetats av regeringen, (i varje fall när det gäller tamilers vistelse i singalesdominerade områden). Detta har visat sig bli på följande sätt:

● Mahaweliprogrammet, landets jättelika bevattningsprojekt, syftar enligt presidenten bl a till att återuppliva den historiska storhetstiden då singalesiska kungar härskade över stora konstbevattnade områden. Det syftar också till att ge ny jordbruksmark till landlösa jordbrukare i söder och till dem som förlorat sin mark i de områden som över-svämmas i samband med dammbyggena i mahaweliprogrammet. Båda dessa kategorier är nästan uteslutande singaleser. Parlamentsledamoten (singaleser i alla distrikt utom de nordöstra) i varje valkrets godkänner namnen på de personer som skall ges land i Mahaweliområdet.

● På en del av de markområden som skall bevattnas av Mahawelifloden bor fn tamilska bönder. Det finns förhållanden som talar för att de inte kommer att få stanna och få del av bevattningens frukter. Dels finns den nyss nämnda marktilldelningsprincipen. Dels har presidenten sagt, inför de "rundabordskonferenser" som hållits nyligen om ras-konflikten, att endast om en överens-kommelse nås (underförstått på regeringens villkor) kan det bli tal om etniskt proportionell fördelning av den bevattnade jordbruksmarken. Hittills har vad man vet endast singaleser och muslimer tilldelats sådan mark.

● Landets före industriminister, Cyril Mathews, har drivit en kampanj som gått ut på att många av de hinduiska templa i norr och öster egentligen är buddistiska tempel som erövrats av tamiler och som därför bör återerövrats av buddistiska singaleser. Vidare borde singalesisk befolkning bosättas runt dessa tempel för att ge ekonomiskt stöd och skydd. Planens befängdhet har inte hindrat att den vunnit ett kraftigt stöd bland buddister. Uppenbarligen har den också ett visst regeringsstöd eftersom Mathews tillåts framföra den trots den mycket spända situationen.

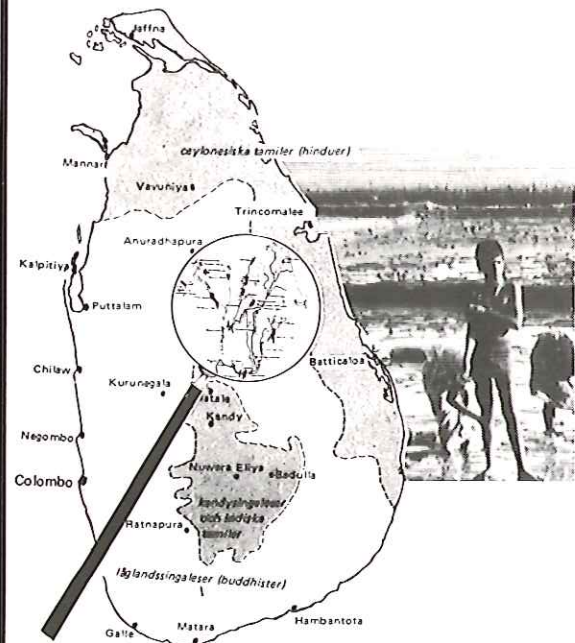
● För varje utbrott av tamilförföljelse har utvandringen av sk indiska tamiler från plantageområdena till Indien ökat. Dessa tamiler har också

förföljts, vilket är svårförklarligt. De har ju aldrig krävt självständighet eller terroriserat några poliser eller militärer.

En förklaring som framförts är att regeringen medvetet styrt våldsverkarna till plantageområdena. Syftet skulle i så fall vara att just öka utvandringen av dessa statslösa tamiler och därmed tvinga Indien att ta emot dem trots att avtalet om migration löpt ut.

Regeringen har länge varit bekymrad över den långsamma takten i utvandringen av statslösa tamiler till Indien. När avtalet med Indien om mottagandet av "statslösa" löpte ut 1980 återstod 190 000 personer för Indien att ta emot. Indien fortsatte mottagandet tills vidare. Det är troligt att Sri Lankas regering velat påskynda utvandringen innan Indien definitivt stänger dörrarna.

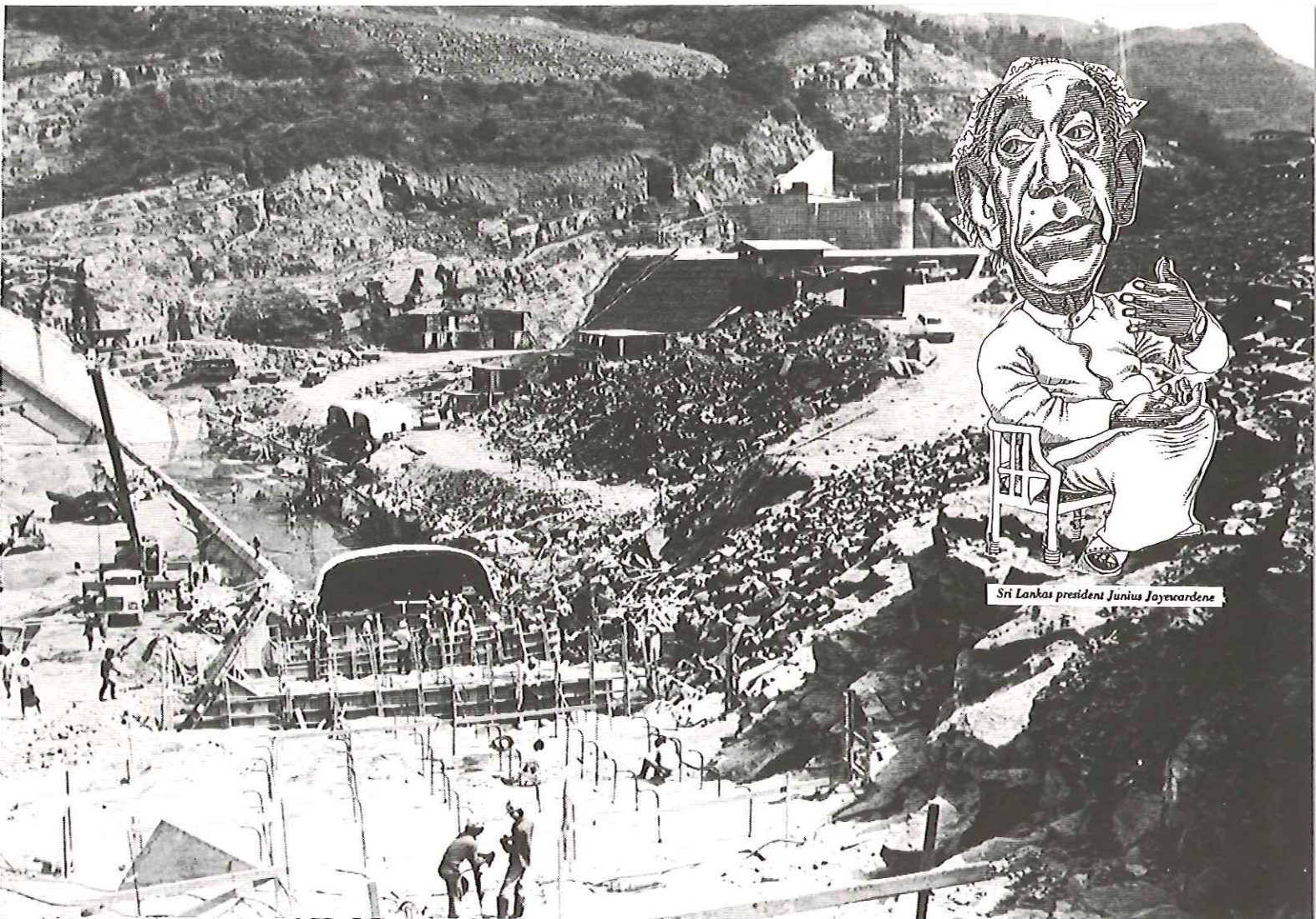
Inringat område markerar Mahaweli-projektet. Områden med tamilbefolkning är markerade med grått.

Regeringen har vid några tillfällen föreslagit att tamildominerade distrikt skulle uteslutas ur utvecklingsbudgeten. Även om detta inte skett har dessa under flera år fått en oproportionerligt liten del av statliga utvecklingsinvesteringar.

Rasistisk politik

Intrycket blir att Sri Lankas regering nu för en klart rasistisk politik och söker utesluta tamiler från viktiga näringsgrenar som handel i städerna, bevattnat jordbruk och andra statliga utvecklingsprojekt, (utom familjeplaneringsprogrammet som man vill inrikta särskilt på tamilska befolkning i och omkring plantageområdena).

Sri Lankas president Junius Jayewardene

Dammybygget i Kotmale bidrar till att singaleser flyttas norrut – till bevattnade områden som hittills dominerats av tamilsk befolkning. Foto: T. Bibin

Ris kommer att odlas på de nya bevattnade jordarna i Mahaweli – men av vilka befolkningsgrupper? Foto: Gudrun Berglund

Framtida bistånd

Sverige har inte anpassat sitt Sri Lanka-bistånd nämnvärt till den nya situationen. Norge har däremot i förhandlingar med Sri Lankas regering uttryckt bekymmer över den uppkomna raskonflikten och förföljelsen av en minoritet.

Man har krävt att minst 20 miljoner norska kronor under två år skall avsättas för hjälp åt tamiler som drabbats av förföljelserna. Man har vidare beslutat att norskt stöd till distriktsutvecklingsprogrammet i Moneragala om möjligt skall gynna tamilsk befolkningsgrupper. Enligt uppgift har Sri Lankas regering gått med på dessa krav.

Norges initiativ är bra därför att det visar att biståndsgivaren är medveten om vad som händer i Sri Lanka, något man hittills inte kunnat säga om Sveriges offentliga agerande. Det är också bra därför att det i någon mån kan hjälpa svårt utsatta människor varav många, särskilt inom och runt plantageområdena drabbats.

Miljonrullningen i Kotmale närmar sig slut och diskussionerna kring ett framtida svenskt bistånd har börjat. Även bortsett från de etniska aspekterna finns det anledning att ställa krav på stora förändringar av biståndet till Sri Lanka för att göra det försvarbart. Ett bistånd kan bara motiveras om det inriktas på landets fattigaste och mest utsatta grupper. Såväl biståndets volym som dess inriktning måste i framtiden göras avhängig av den politik som regeringen i Sri Lanka faktiskt bedriver, inte minst när det gäller minoritetsgrupper och mänskliga rättigheter. Riskerna för att biståndet utnyttjas för andra ändamål än vad som är avsett, t ex förstärkning av polis och militär måste noga följas. Redan under nuvarande biståndssamarbete bör Sverige ställa sådana villkor att förföljelse av minoritetsgrupper och diskriminering t ex när det gäller investeringsvolym i möjligaste

mån motverkas. Kan sådana förändringar inte uppnås bör biståndet till Sri Lanka upphöra.

En kategori av befolkningen som klart skulle uppfylla dessa ambitioner är den fasta plantagebefolkningen – till övervägande delen tamiler och i stor utsträckning fortfarande statslösa. De har dålig utbildning och hälsa, och har starkt begränsade alternativa utkomstmöjligheter. Plantagetamilerna förföljs inte sällan på grund av sin etniska släktskap med de frihetskämpande tamilerna i norr. De har små möjligheter att få del av de nya bevattnade åkermarkerna inom Mahaweli-programmet. De är vanligen ättlingar till lågkastiga och kastlösa och har därför inte några rika stödgrupper i Indien till skillnad från många ceylonesiska tamiler.

Vilken lösning som än blir för de nordöstra distrikten kommer den inte att gynna dessa tamiler.

Lika självklart är att svenskt bistånd i framtiden bör kunna användas för att hjälpa flyktingar undan våldet och förföljelserna och till återuppbyggnad i särskilt drabbade områden.

Det är hög tid att Sverige ger uttryck för sin kritik av den politik som förs av regeringspartiet och president Jayawardene. Det är hög tid att börja ställa krav på användningen av det framtida biståndet till Sri Lanka.

Bonderevolut

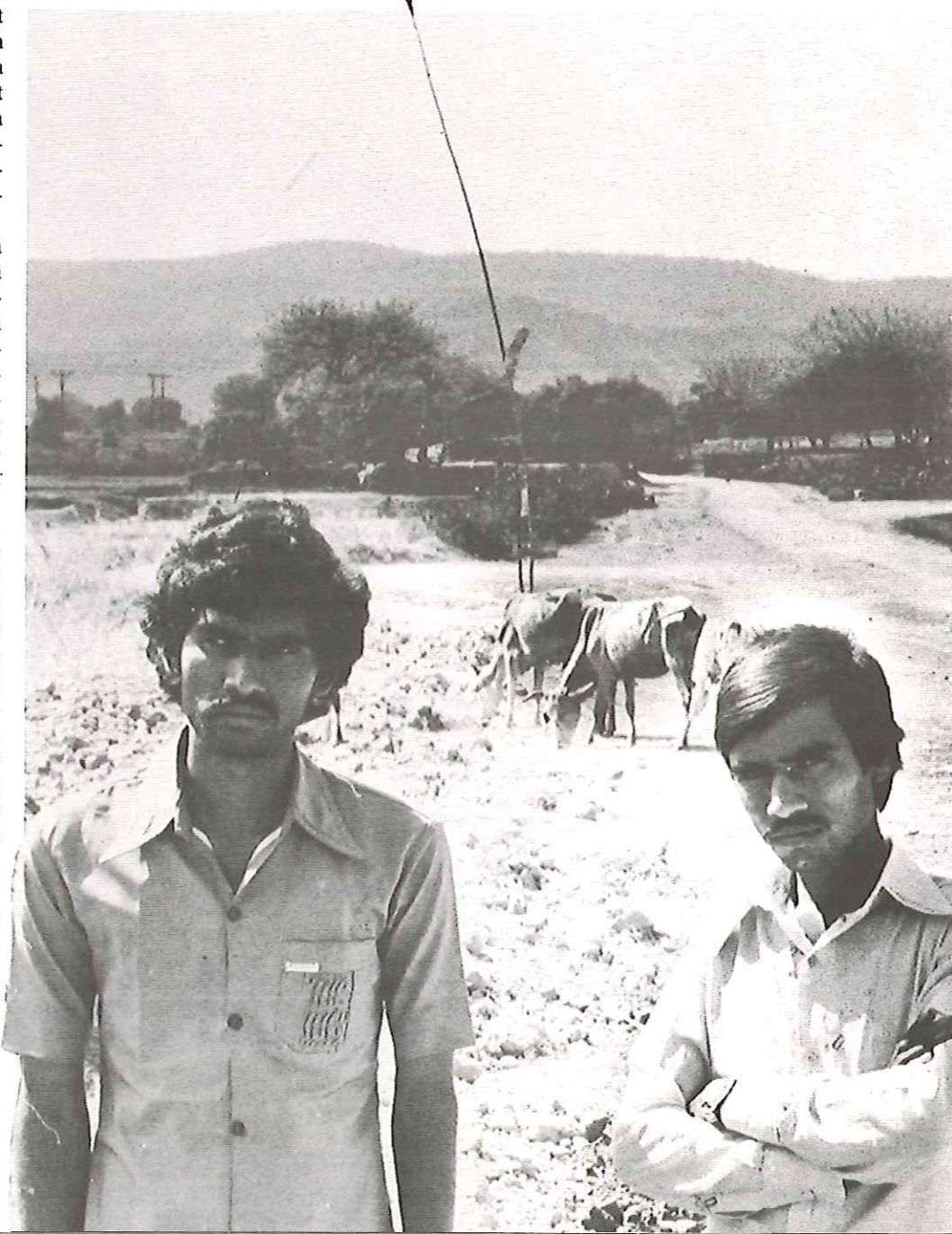
– Ni bör vara försiktig när ni rör er i dessa trakter. De är mycket farliga! Det finns kriminella överallt.

Mannen som uttalade varningen gick framför mig på en byväg i Rothas-distriktet i västra Bihar. Hans kläder och hans sätt avslöjade att han var en rik jordägare. Han försvann på en avtagsväg och jag och mina två indiska följeslagare fick oss ett gott skratt. Bredvid mig hade jag ju två farliga "kriminella", den ena var sekreterare i distriktet för en av de större maoistiska grupperna i Indien, den andre var en lokal bondeaktivist.

Här i Rothas-distriktet har de sociala striderna varit mycket hårda de senaste fyra åren. Byarnas fattigbönder och lantarbetare har organiserat sig i stora massor, ofta med hjälp av naxaliter, de indiska kommunistiska revolutionärerna. Rothas utgör inget undantag. Situationen är likadan i flertalet av Bihars 35 distrikt. Tar man antalet dödade som ett mått på stridernas intensitet (vilket naturligtvis är otillräckligt) är Rothas snarast ett relativt lugnt område.

Bakgrunden är de olidliga villkor majoriteten av Bihars 70 miljoner människor tvingas leva under. I denna delstat – som i geografisk och befolkningsmässig storlek kan jämföras med Västtyskland – är det kvardröjande feodala förtrycket starkt. De stora jordägarna tvingar lantarbetarna att arbeta för svältlöner, löner som ofta är hälften av den statligt fastställda minimilönen. Det betyder 4–5 rupier om dagen, dvs 3–4 kronor. Denna lön är omöjlig att leva på och människorna tvingas ta lån till skyhöga räntor för att klara sig. I byar jag besökte var 90 procent av människorna djupt skuldsatta. Genom lånen hamnar de fattiga i en form av livegenskap. Den onda cirkeln slutar

24-årige Siyambar Prasad och 28-årige Farsani Ram är ledande naxalitorganisatörer i Tori-Mohanpur by i Rothas-distriktet i västra Bihar. Den lilla fanan på stängen bakom dem markerar ockuperad jord och i bakgrunden syns den högplatå som sträcker sig genom flera delstater. Den indiska regeringen fruktar att området kan bli scenen för ett gerillakrig.

Naxaliterna är rörelsen som Indira Gandhi aldrig lyckades krossa.

Nu är den åter på stark frammarsch i flera av Indiens 22 delstater.

Naxaliternas historia går tillbaka till "vårstormen" i Naxalbari 1967. I den våldsamma revolutionära våg som svepte över tredje världen i den koloniala frigörelsens och den kinesiska kulturrevolutionens kölvatten på 60-talet (och som hade sina avläggare i "68-rörelserna" i västvärlden) reste sig bönderna i distriktet Naxalbari i norra västbengalen. Med primitiva

vapen anfölls jordägare och polis i en blodig revolt mot förtryck och feodal efterblivenhet.

Upproret slogs ned efter några månader med en massiv insats från indisk militär och polismakt. Men ur rörelsen bildades ett maoistiskt parti, Communist Party of India (marxist-leninist), förkortat CPI(m-l). Kärntruppen i det nya partiet kom från CPI (m), ett parti

ionärer

och de fattiga är utlämnade till jordägarens totala godtycke.

Också kastväsendet – detta mentala förtryckarsystem – spelar en central roll i att hålla de fattiga, som oftast är lågkast, nere. Lågkassen föds till underlägsenhet och fattigdom. Kastväsendet är den indiska feodalismens ideologiska överbyggnad.

Långsiktig politik

– Men att organisera lantarbetarna och fattigbönderna är mycket lätt, säger en ledande naxalit till mig. Hatet mot jordägarna är så stort att om man går in i en by med tio gevär och säger "kom så slår vi ihjäl jordägaren" så går alla med. Men så bedriver man inte ett långsiktigt politiskt arbete.

I stället byggs massorganisationerna systematiskt upp och naxaliteterna ger vägledning hur kampen skall föras. Tori-Mohanpur by i Rothas är ett exempel. Dit kom jag i slutet av mars. Barn och vuxna hälsar mig och mina indiska vänner på det revolutionära sättet:

– *Lal Salaam! Röd hälsning, kamrater!*

Mitt i byn vajar en liten röd vimpel på en lång stång.

– Den markerar att markområdet är ockuperat av partiet, berättar man för mig. Här skall byggas hus för fattiga familjer. Den här marken har vi fått strida länge för.

I byn finns 400 familjer. Tre av dem är stora jordägarfamiljer med vardera mer än 40 hektar jord. Ytterligare 35 familjer är rika bönder, som anlitar lantarbetare för arbetet på fälten och som får ett överskott från jordbruket utöver det som familjen själv konsumerar. 100 familjer är mellanbönder som lever på eget arbete och som knappast får något överskott. 50 är fattigbönder vars jordinnehav inte räcker för familjens försörjning. Resten, 200 familjer, äger inget land, flertalet av dem arbetar på fälten åt de rika bönderna.

200 familjer i byn är organiserade i den lokala bondeorganisationen, Kisan Samiti. Det är i huvudsak lantarbetarna och fattigbönderna, men också en del av mellanbönderna. Här finns också en ungdomsorganisation, en studerandeorganisation och naxaliteternas partiorganisation. Partiet är

en gren av det marxist-leninistiska kommunistpartiet och har beteckningen PCC.

Rätten till jorden

På kvällen samlas de lokala bondeaktivisterna för att berätta om striderna i byn.

– Det började för fyra år sedan, i mars 1979, berättar 28-åriga Farsani Ram, lantarbetare från byn som idag är naxalitpartiets sekreterare i området. En bondeaktivist i en by 15 kilometer härifrån hade angripits av jordägare. Ett stort möte sammankallades för att protestera mot attacken. På det mötet deltog 40 fattiga från vår by. När de kom tillbaka hit ropade de slagord om att Naxalbaris väg (revolutionen) är den rätta och att jorden skall ägas av den som brukar den.

– Det ledde till att jordägarna samlade ihop 150 beväpnade "goondas", köpta slagskämpar. De hotade folk och slog sönder ett lerhus som tillhörde en lantarbetare.

Folket i byn blev rädda, men ilskan var större än rädslan. Naxaliter kom hit till byn och organiserade återuppbyggnaden av huset och den ledande slagskämpan stämdes. Modet steg hos folk och för att försvara sig mot angrepp organiserades den första väpnade försvarsgruppen bland byborna. Bevapningen bestod av något enstaka gevär och hemmagjorda vapen.

De fattiga organiserade sig nu med hjälp av naxaliteterna och i hela området togs striden upp för en rad olika frågor. Tori-Mohanpur by blev centrum för kampen som kom att omfatta ungefär hälften av områdets 125 byar. Land som olagligen utnyttjades av stora jordägare återtogs genom ockupation, penningutlånarnas uttag av ockerräntor bekämpades genom att de skuldsatta vägrade betala, massdemonstrationer mot en jordägare som våldtagit en fattig kvinna anordnades, och högkastens (de stora jordägarnas) tidigare självklara feodala rättigheter ifrågasattes. 1981 kom den hittills enda väpnade sammandrabbningen.

Goondas tillbakadrivna

– Sommaren 1981 strejkade alla lantarbetare i området för att få lagstadgad minimi-

Forts. nästa sida

Indiens landsbygd – där 600 miljoner människor lever – är inte stillastående. De sociala striderna är omfattande och i många byar reser sig de fattiga för att slåss för minimilöner och jord och mot feodalt förtryck. Våld är ett normalt inslag i dessa strider. Bara i delstaten Bihar har över 200 människor dödats de senaste tre åren.

I Bihar organiseras kampen av naxaliteterna, de indiska maoisterna som återigen växer sig starka.

Text och bild: Thomas Kanger

som i sin tur var en utbrytning från det helt moskvatrogna kommunistpartiet CPI.

Den revolutionära vägen rullade vidare i Indien med västbengalen som centrum fram till 1972. Vid den tidpunkten hade den indiska statsmakten nästan lyckats krossa CPI(m-l). Det skedde till priset av mycket blodspillan. Man beräknar att 5 000 naxaliter dödades under de fem åren. Ytterligare många 10 000-tals bonderevolutionärer hade fängslats.

Naxaliter fängslade

Partiet splittrades under denna process, man var oense om taktiken i kampen och i internationella frågor som framför allt rörde ut-

vecklingen i Kina. När Indira Gandhi förklarade undantagstillstånd i Indien 1975 greps flertalet av de naxaliter som ännu fanns kvar i frihet. Många har vittnat om svår tortyr under den fängelse-tid som följde.

Det såg ett tag ut som om Indira Gandhi lyckats krossa bonde-revolutionärerna. Men efter hennes fall 1977 började naxaliteterna släppas, en efter en från fängelserna. Många av dem gick raka vägen ut på landsbygden och fortsatte det organisationsarbete som avbrutits.

Från slutet av 70-talet och början av 80-talet har så naxalitrörelsen återigen vuxit sig stark. Enligt uppgifter från ledande naxaliter överstiger det samlade medlem-

santalet idag 100 000 och reportaget här intill skildrar en del av det arbete som rörelsen bedriver.

Folklig förankring

Det är uppenbart om stödet för rörelsen är starkt, även att det nu är länge sedan rörelsen omnämndes i den västliga nyhetsbevakningen som koncentrerats kring "irrationella konflikter", de religions- och regionsmotsättningar som plågar Indien idag men som knappast kommer att leda till en lösning av det väldiga landets problem.

Bland breda befolkningslager anses naxaliteterna vara den enda politiska riktning som representerar en möjlig framtid för Indien. De fattiga bönder och lantarbetare

som kommit i kontakt med någon av naxalitgrupperna ser den ofta som "deras" parti.

Splittringen består dock. Idag finns fyra större grenar av CPI(m-l) och ett stort antal mindre grupper. De fyra stora organisationerna är Provisional Central Committé CPI(m-l), kallat PCC, vilken är starkt framför allt i Assam och i Bihar. Central Committé CPI(m-l) under ledning av Vinod Mishra, kallad Vinod Mishra-gruppen, har sitt centrum i Bihar. Vidare finns Central Committé under ledning av Chandra Pulla Reddy, kallad Chandra Pulla Reddy-gruppen, som är koncentrerad till Andhra Pradesh i söder, där organisatio-

lön, säger 24-årige Siyambar Prasad, en av bondeorganisatorerna. Jordägarna hade tagit hit strejkbrytare från andra håll för att utföra arbetet. Bondeaktivisterna var ute på fälten för att tala strejkbrytarna till rätta. Då kom 15–20 beväpnade jordägar-goondas. Men den vår försvarsgrupp hade förvarnats och kom till platsen innan goondas hade hunnit anfalla. Deras ledare försökte skjuta men geväret klickade. När vi sköt tillbaka och missade hans huvud med en hårsån flydde goondas. Flera hundra människor som sett händelsen tog upp jakten, de ville slå ihjäl dem.

Senare på dagen samlades 3 000 människor i en demonstration mot jordägarnas försök att med våld angripa aktivisterna. Vägarna blockerades för att hindra jordägarna att samla sitt folk. Men jordägarna hade skrämats och när förhandlingar om lönekraven sedan togs upp segrade lantarbetarna.

Striderna har sedan dess fortsatt i området för andra frågor, men jordägarna törs inte längre ta till våld. Bondeorganisationerna har kraftigt förstärkt sina väpnade försvarsgrupper och det är uppenbart att naxaliterna, som hela tiden har haft ledningen

över kampen och som helt tydligt har ett massivt stöd i byarna, ser längre än bara till väpnat försvar av uppnådda segrar. Perspektivet är revolution.

Gerillaförberedelser i bergen

En by som Tori-Mohanpur ligger alldeles i övergången mellan gangesdalens slättland och den högplatå som börjar i sydvästra Bihar och som sträcker sig genom södra Indien. I en rapport oroar sig den indiska regeringen för att naxaliterna systematiskt förbereder gerillakrig i dessa områden, med bergen som skydd. Och självklart är det inte en slump att tre–fyra maoistiska organisationer koncentrerar sitt arbete i Bihar.

Mot sig har naxaliterna och de fattiga en aggressiv jordägarklass, som nu organiserat privatarméer för att försvara sina privilegier. Polismakten ställer nästan undantagsvis upp på jordägarnas sida. När en medborgarrättsrörelse från Delhi undersökte våldet på Bihars landsbygd, kunde den konstatera närmare 200 mord på bondeorganisatörer, fattiga och lågkastbönder under den senaste treårsperioden. 60 av

dessa mord hade förövats av polis. Undersökningen visar också att de politiska striderna är omfattande i hela Bihar. (*A documentary report on political killings in Rural Bihar, Peoples union for Democratic Rights, Delhi 1983*)

Mot sig har naxaliterna också sin egen splittring. Ett halvduzin större och otaliga mindre grupper finns i Indien. Enligt den nämnda regeringsrapporten skulle ett enat naxalitparti – Communist Party of India (marxist-leninist) – bli större än båda de moskvatrogna kommunistpartierna CPI och CPI(M) och därmed bli Indiens tredje största parti. En enhetsprocess pågår, men den går trögt.

Var för sig växer dock grupperna i både storlek och inflytande efter en nedgång under mitten av 70-talet, då många misstag gjordes och närmare 5 000 medlemmar dödades av polis och jordägare.

Förväntningarna på naxaliterna är dock mycket stora ute i de byar i Indien där dessa bonderevolutionärer är verksamma. "Vi väntar bara på att partiet kallar oss till revolutionen", sade en fattig lantarbetare till mig.

I Tori-Mohanpurs skola, uppbyggd med stöd av en dansk hjälpporganisation, får de kastlösa barn möjlighet att lära sig läsa. De rika i byn ser skolan som ett hot mot sina privilegier. Läraren sympatiserar liksom flertalet fattiga i byn med naxaliterna.

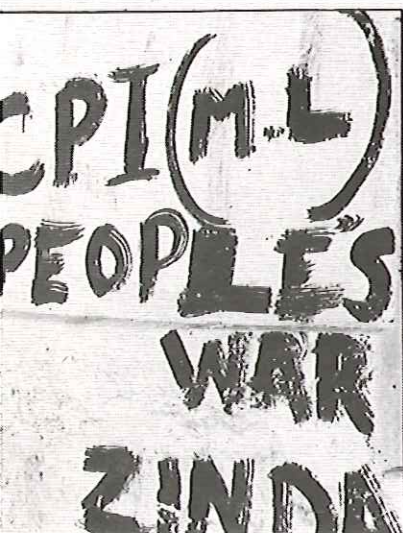
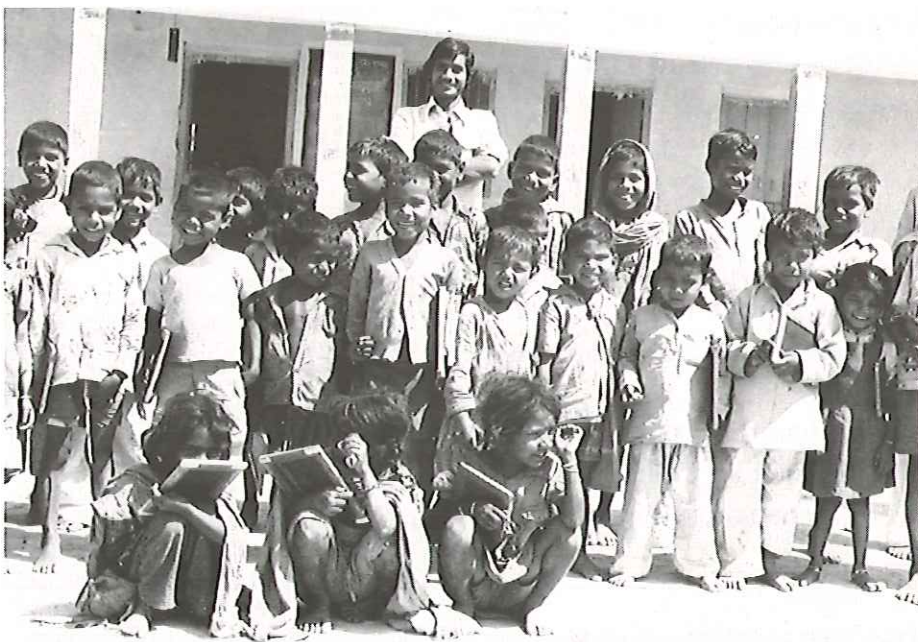

Foto: Börje Tobiasson

nen bedriver väpnad kamp sedan drygt 10 år tillbaka. Det var den gruppen som Jan Myrdal skildrade i "Indien väntar". Den fjärde organisationen heter Peoples War och har också sin styrka i Andhra Pradesh, och är bland annat etablerat inom den omfattande revolutionära kulturrörelsen i delstaten.

Dessa fyra har nationell karaktär, de bedriver arbete i flera av Indiens delstater. De mindre grupperna är ofta begränsade till enskilda stater, men med tanke på att flera av Indiens delstater är stora som Storbritannien och Västtyskland skall detta inte tas som intäkt för att de skulle vara "små". Grupper som tex Maoist Communist Centre har ett betydande in-

flytande bland bondemassorna i delar av Bihar.

Förutsättning för revolutionen

En enhetsprocess pågår sedan några år och det är ingen tvekan om att den överväldigande delen av medlemmarna vill se en enighet mellan grupperna. Det anses vara förutsättningen för att det främsta strategiska målet, en demokratisk-socialistisk revolution skall kunna genomföras. Motsättningarna gäller frågor som rör rörelsens taktik, dock inte sällan orsakade av starkt varierande förhållanden i de olika delstaterna på den indiska subkontinenten. Personliga motsättningar mellan de äldre ledande partimed-

lemmarna tycks också spela en roll i splittringen.

I fråga om synen på Kina, som tidigare var så avgörande, råder dock i huvudsak enighet. Alla de stora grupperna är starkt kritiska mot den utveckling av avkollektivisering som pågår där. Upprättandet av partirelationer mellan Kinas Kommunistiska Parti och CPI(m) har inte gjort naxalitgrupperna mer vänligt stämda. Några av grupperna har redan formellt brutit förbindelserna med KKP.

Förhör de olika partigrupperna ena sig, blir de sannolikt en stark politisk kraft i Indien. En kraft som kanske kommer att ha ett avgörande inflytande över utvecklingen på den indiska landsbygden i framtiden.

”Religionen är vår styrka”

Sikherna är en av många missnöjda minoriteter i Indien. Deras kamp mot centralregeringen i Delhi har under senare år uppmärksammat i massmedia, men den har inte mött mycket sympati, varken i Indien eller i Sverige. SYDASIEN låter därför en sikh, som bor i Stockholm, ge sin syn på händelseutvecklingen.

SYDASIEN: Den kamp vi ska tala om är mycket blodig och dramatisk. När tog den sin början?

SINGH: Motsättningarna går långt tillbaka i tiden, men man kan ändå säga att den 13 april 1978 var en startpunkt. Det är årsdagen av när Guru Gobind Singh döpte sina anhängare. Det är en högtidsdag för oss sikher och många hade samlats i Amritsar. Men där samlades också en sekt som heter Nirankari. De stöddes av Indira Gandhi. Dessa Nirankari började skymfa oss sikher och allt vad vi höll heligt. Vi bad då polisen att avhysa dem, men polisen gjorde ingenting. Då försökte vi själva stoppa dem, men de öppnade eld och arton sikher dödades. I rättegångarna efteråt blev alla åtalade Nirankari frikända. Det blev för oss sikher en chock, som fick oss att vakna.

Sikhernas krav

– Under de år som följde ställde sikherna vissa krav till centralregeringen. Vilka var kraven?

– Kraven var av olika slag. Vi ställde religiösa krav som att våra religiösa sånger och gudstjänster skulle sändas från Amritsar på den indiska radion. Vi var villiga att stå för kostnaderna. Vi krävde vidare att Amritsar skulle förklaras som en helig stad, på samma sätt som hinduerna har heliga städer, och att därmed försäljning av alkohol och tobak skulle förbjudas i Amritsar. Sprit och tobak strider nämligen mot vår religion. Vi ville också ha rätten att bära vårt svärd, som Guru Gobind Singh en gång bestämt. Den rätten finns också inskriven i den indiska grundlagen, men myndigheterna vägrade oss likafullt att bära svärd i flygplan.

Vi krävde också att den indiska grundlagen skulle ändras eftersom den räknar sikhism som en hinduisk sekt. Vi ville få sikhismen erkänd som en separat religion med sina egna lagar på samma sätt som hinduismen, kristendomen och islam.

Vi hade också territoriella krav som att

”Under århundradena hade sikherna tappat sin tro, och ändå var det religionen som var vår styrka.

Det var den som gav oss vårt människovärde. Utan religionen skulle vi hamna under hinduernas fötter.”

alla som talade punjabi skulle tillhöra Punjab. Vi hade visserligen efter en lång kamp och stora offer fått vår egen delstat, men gränserna var så dragna att många som talade punjabi hamnade utanför. Dessutom var det problemet med Chandigarh, som är huvudstad både i Punjab och Haryana. Chandigarh var byggd som Punjabs huvudstad, och vi krävde att inte i evighet behöva dela den med Haryana.

I Punjab bor nästan lika många hinduer som sikher. I skolorna där lärs punjabi ut

”Vi ville få sikhismen erkänd som en separat religion med sina egna lagar på samma sätt som hinduismen, kristendomen och islam.”

som första språk och hindi som andra språk. Det är helt i sin ordning. Men i Haryana, där det finns en beydande sikh-minoritet, får inte sikh-barnen lära sig punjabi ens som andra språk. Istället tvingas de lära sig något syndiskt språk, som de inte har någon användning för. Det är en diskriminering mot oss sikher som vi krävde ett slut på.

Sen var det problemet med vattnet i våra floder. Hur mycket skulle vi själva få av det vattnet och hur mycket skulle avledas till andra delstater? Vi sikher sa att Högsta Domstolen i Delhi får avgöra frågan, men av olika anledningar togs den aldrig upp till behandling.

Det fanns också andra anledningar till att vi var missnöjda. Traditionellt har andelen sikher i det militära legat runt 30 %, men det bestämdes att den andelen skulle minskas till bara 2 %. Det kunde vi omöjligt gå med på för i alla krig som Indien utkämpat har sikher kämpat i det främsta ledet, och vi har lidit stora förluster. Vi krävde att intagningen skulle ske genom en bedömning av meriter. Att bestämma en kvot skulle strida mot den indiska grundlagen.

Kraven formulerades av Akali Dal, sikhernas politiska parti, som hade regeringsmakten i Punjab, men under denna tid växte Bhindranwale allt mer fram som en stor religiös ledare och han gav eftertryck åt kraven.

– Det fördes en rad förhandlingar mellan sikherna och centralregeringen. Vart ledde förhandlingarna?

Bhindranwale i det Gyllene Templet, Amritsar. Foto: Thomas Kanger.

– Förhandlingarna mellan Akali Dal och centralregeringen ledde ingenstans, eftersom regeringen helt saknade viljan att lösa våra problem. Regeringen ville bara vinna tid och göra det hela till en valfråga.

Sista gången Akali Dal var i Delhi för att förhandla bröt en våldsvåg ut i Haryana. Många sikher mördades, men polisen bara tittade på. Akali Dal avbröt då förhandlingarna. Det var meningslöst att förhandla med en regering som talade om fred och försoning, men samtidigt lät sådana saker ske. Bhindranwale varnade regeringen och sa att om våldet fortsatte skulle sikherna hämnas.

Också hinduer mördades, men Akali Dal och Bhindranwale fördömde det. De sa att ingen sikh mördar oskyldiga människor. I hela den kamp som pågick mellan 1978 och fram till anfallet mot Gyllene Templet dog 283 sikher men bara 34 hinduer. Ändå talades det mycket om sikh-terrorn och lite om hindu-terrorn. När sikher mördades gjordes inga undersökningar, men så snart en hindu mördats tillsattes genast en utredning. Det var en direkt diskriminering mot oss sikher, som gjorde oss mer och mer upprörda.

Forts. nästa sida

Bhindranwale

– Vad är din uppfattning om Bhindranwale?

– Först kan jag berätta att jag så sent som för ett par år sen varken hade skägg eller bar turban. Jag rökte cigaretter och drack sprit. Jag var inte en riktig sikh men inom mig fanns en stark längtan efter den sanna sikhismen. Jag kände att vår religion höll på att gå förlorad, att sikhismen var på väg att försvinna in i hinduismen. Sen hände detta i Amritsar som jag berättat om. Då blev jag ännu mer intresserad och jag fick en önskan att göra något för sikherna.

Det jag på egen hand kommit fram till stämde väl överens med vad Bhindranwale predikade. Under århundradena hade sikherna tappat sin tro, och ändå var det religionen som var vår styrka. Det var den som gav oss människovärde. Utan den skulle vi hamna under hinduernas fötter.

Bhindranwales inflytande växte eftersom många sikher blivit besvikna på Akali Dal. Partiet hade blivit så upptaget av politiken att det glömt vår religion. Men Bhindranwale predikade en återgång till den sanna sikhismen, något som appellerade till många sikher, också till mig.

– Men regeringen betraktade Bhindranwale som en terrorist?

– Ja, de försökte svartmåla honom och utpeka honom som hjärnan bakom mordet på hinduer. De ryckte naglarna av hans anhängare för att få dem att ange honom, men inte en enda föll till föga. Regeringen påstod också att Bhindranwale krävde ett Khalistan, ett eget land för sikherna, men det är inte sant. Han ställde aldrig det kravet.

“En sikh är inte rädd att dö, men ska han dö vill han dö som en hjälte med vapen i hand. Han vägrar att låta sig slaktas som en lammunge.”

Bhindranwale var ingen fanatiker och det är fel att jämföra honom med ayatollah Khomeini. Tvärtom hade Bhindranwale stor förståelse för andra religiösa grupper. När han satt i fängelse en gång lät han bygga ett tempel åt hinduerna där. Bhindranwale ville inte ta något från någon. Han ville bara ge sikherna deras rätt.

– Bhindranwale bosatte sig i Gyllene Templet i Amritsar. Han gjorde templet till sitt högkvarter och han förvandlade det till en fästning. Är det lämpligt?

– Polisen försökte döda Bhindranwale och han tog därför skydd i Gyllene Templet. Men det var inte han som förvandlade templet till en fästning, utan det var andra sikher, som sökte skydd där, som hade med sig vapen. Dit kom sikher som av den hinduiska mobben hade tvingats att raka av sina skägg. Dit kom sikher som torterats på polisstationerna och fått sina anhöriga mördade. Bhindranwale sa till dem att de hade rätten på sin sida och att om inte regeringen gav dem rättvisa, var de tvungna att söka den själva.

En sikh är inte rädd för att dö, men ska han dö vill han dö som en hjälte med vapen i hand. Han vägrar att låta sig slaktas som en lammunge. Varje människa har rätt att försvara sitt liv och vi sikher har alltid använt våra tempel för att försvara oss. Jag kan inte se något fel i det.

Massakern i Gyllene Templet

– I juni 1984 beordrade Indira Gandhi den indiska armén att inta Gyllene Templet. Hur reagerade du när du fick nyheten?

– Jag var inte överraskad. Jag visste att Indira Gandhi kunde göra vad som helst för att behålla sin makt.

– Vad hände vid anfallet mot templet?

– Armén öppnade eld den andra juni, men det stora slaget pågick mellan den fjärde och den sjunde juni. Armén satte från

början in låtta vapen, men nådde inte sina mål. Då satte de in kanoner, stridsvagnar och till slut troligen gas.

I templet fanns beväpnade sikher, men där fanns också tusentals vanliga besökare. De kunde inte lämna templet utan satt i en fälla.

Det blev en fruktansvärd massaker. Döda kroppar låg överallt. Sikher bakbands och sköts ihjäl. Kvinnor våldtogs och dödade. Militären brände liken, trettio–fyrtio åt gången. På den plats där tempelbesökarna brukar lämna sina skor, räknade man efteråt till 3 000 par skor. I den tempelbyggnad som kallas Harmandar Sahib fanns inga vapen. Där pågick gudstjänst tills soldaterna trängde in och dödade de närvarande.

När slaget var över satte soldaterna eld på det museum, som fanns på tempelområdet. De brände eller stal alla våra historiska dokument och föremål. De ville förgöra allt det som vi sikher är stolta över och hämtar kraft ur.

Utänför templet var det likadant. Polis och militär inledde en klappjakt. Ingen vet hur många som dödades.

Det som hände visar att regeringen inte var ute efter Bhindranwale utan att den ville krossa hela sikhfolket. Hinduerna hatar sikherna för att vi tillåter kastlösa att bli sikher och för att vi vägrar att acceptera brahminernas överhöghet.

– Vad fick massakern i templet för följder?

– Före massakern stödde kanske 10 % av sikherna kampen, men efter steg andelen till 90 %. På det sättet fick massakern en stor betydelse. Dessutom insåg vi sikher att det var meningslöst att försöka kräva våra rättigheter av en regering som bara ville straffa oss. De krav vi tidigare ställt blev därför överspelade. Det krav som nu gällde var ett Khalistan, ett eget land för oss sikher. Jag stöder personligen det kravet. Jag kan inte se något alternativ.

– Vad hände under de följande månaderna?

– Inget särskilt kunde hända. Bhindranwale var död. Våra andra ledare var antingen döda eller satt i fängelse. Armén härskade i Punjab. Den sikh som protesterade blev skjuten.

– I oktober 1984 mördades så Indira Gandhi av två sikher som ingick i hennes livvakt. Tycker du Indira Gandhi fick vad hon förtjänade?

– Det man sår får man skörda. Vi sikher hatade inte Indira Gandhi som person, men det var nödvändigt att stoppa hennes grymheter. De två attentatsmännen hade tjänstgjort i hennes livvakt länge, men deras självkänsla som sikher var sårad efter massakern i templet. Jag tycker de tog sitt personliga ansvar på ett riktigt sätt.

Pöbelväldet

– Efter mordet på Indira Gandhi följde denna ohyggliga slakt då hinduiska pöblar i Delhi och andra nordindiska städer brände, plundrade och mördade sikher. Hinduerna och muslimer har bekämpat varandra på det sättet många gånger, men inte hinduer och sikher. Eller hur?

– Ja, det är riktigt. Det som hände saknar motsvarighet. Den hinduiska pöbeln härjade. Mördandet pågick i trettio timmar. Polisen gjorde ingenting eller så hjälpte den mobben. Inga skyldiga greps. Det finns många bevis för att politiska ledare och parlamentsledamöter från Kongresspartiet ledde pöbeln. Det finns också bevis för att speciellt tränade hinduer från Haryana kom till Delhi för att mörda sikher. De kastade ut små sikh-barn från fönstren. De

”Det man sår får man skörda. Vi sikher hatade inte Indira Gandhi som person, men det var nödvändigt att stoppa hennes grymheter. De två attentatsmännen hade tjänstgjort i hennes livvakt länge, men deras självkänsla som sikher hade sårats efter massakern i templet. Jag tycker de tog sitt personliga ansvar på ett riktigt sätt.”

brände sikher levande. Inga vanliga människor kan göra något sådant.

I självförsvar dödade också sikherna en del hinduer i vars fickor man hittade handlingar som visade att de tillhörde en speciell styrka inom polisen. Hela världen vet att denna våldsvåg var planerad av Rajiv Gandhi för att hämnas mordet på sin mor. Syftet var att ge sikherna en läxa som de aldrig skulle glömma.

– Att ledare från Kongresspartiet i många fall ledde mobben är tydligt, men tror du verkligen att Rajiv Gandhi också var inblandad?

– Det finns många bevis för att Rajiv var inblandad och faktum är att mobben fick husera utan att han ingrep.

Khalistan

– Sikherna har nu hamnat i ett mycket utsatt läge, eller hur?

– Sikhernas situation är sämre än någonsin. Framtiden ser mörk ut. Jag vet inte vad som kommer att hända, men jag vet att varje sikh kommer att kräva en plats där han kan leva utan risk för att mördas.

– Men är kravet på ett Khalistan realistiskt?

– Jag tror inte att majoriteten av det indiska folket är så angeläget att bevara Indien som nu, med en person i Delhi som styr hela landet. Många delstater har krävt ökat självstyre. Några har krävt ett självständigt land. Sikherna i Punjab gör det också, men centralregeringen kommer inte frivilligt låta Khalistan bildas.

– Men hur ska sikherna, som ju är en liten minoritet, kunna tvinga centralregeringen till det?

– Det är sant att vi är få, men eftersom vi har rätten på vår sida och är enade kan ingen makt stoppa oss. De kan mörda oss och de kan tortera oss, men de kan aldrig i längden styra oss. Den som känner sikhernas historia vet det.

– Det brukar sägas om sikherna att de har det bra i förhållande till många andra indiska befolkningsgrupper, men att de ändå ställer till med mycket bråk. Kommentar?

– Vi sikher har inte fått något gratis. Vår religion får oss att arbeta hårt och arbetet har givit oss välstånd.

Under snart fyrtio år har vi försökt bära Indien på våra axlar. Vi vill inte se andra svälta och vi har försökt hjälpa andra delstater. Men vår hjälp kommer inte de fattiga till del. Regeringen köper säd i Punjab till självkostnadspris, men säljer den till dubbla priser i andra delstater. För förtjänsten köper regeringen vapen i Sovjet.

Vårt tålmod har varit stort eftersom vi älskat Indien med hela vårt hjärta. Men vårt tålmod tog slut när vi insåg att vi inte längre var respekterade och att vår regering försökte förtrycka oss.

Om andra befolkningsgrupper i Indien inte kräver sin rätt så är det ingen orsak för oss att också tåga. Vi sikher kämpar för vår rätt, andra får kämpa för sin. Min förhoppning är att vår kamp blir ett föredöme för andra.

”Vi sikher kämpar för vår rätt, andra får kämpa för sin.”

Sikher demonstrerande i New Delhi.

Foto: Börje Tobiasson.

Kalle Kjellman

AFGHANISTAN – fem års ockupation

Det krig som Sovjetunionens invasionsarmé bedriver i Afghanistan har nu pågått i fem år. 27 december 1979 inleddes den stora luftlandsättning av närmare 100 000 tungt beväpnade sovjetiska soldater, som ledarna i Kreml ansåg nödvändig för att behålla kontrollen över Afghanistans rika mineraltillgångar och strategiskt framskjutna positioner.

Text: Christer Lundgren

Försöken att säkra makten över Afghanistan genom en serie statskupper, genomförda av sovjetutbildade officerare, hade slagit slint. Efter Tarakis sk "revolution" i april 1978 hade betydande delar av folket inlett ett väpnat uppror mot en regim som allmänt uppfattades som landsförrädisk.

Den senast tillsatta regimen under president Hafizullah Amin försökte slå ner upproret genom ett skräckvälde utan motstycke, som bara stärkte motståndsviljan och beslutsamheten hos befolkningen. Den var ytterst nära att störtas av sitt eget folk.

Värre ändå var kanske – ur Moskvas synpunkt – att president Amin försökte lossa Moskvas fasta grepp om Afghanistan och trodde sig kunna förbättra landets ekonomi genom ökade förbindelser med Iran och Saudiarabien – och möjligen också USA.

På grund av Vietnamkriget hade USA inte förmått balansera det sovjetiska intresset för Afghanistan. USA hade i praktiken accepterat att det alliansfria Afghanistan var sovjetisk intressesfär. President Amins försök att rubba detta etablerade faktum fick honom att i Moskvas ögon framstå som reaktionär och CIA-agent.

Alltså organiserade Kreml en kupp mot Amin. Men en vanlig statskupp var inte nog för att behålla kontrollen över det egensinniga afghanska folket. Nu tvingades man ta till Röda armén. Trupper och pansar luftlandsattes. Palatset i Kabul stormades. Amin mördades och efterträddes av Babrak Karmal, som i all hast flögs tillbaka till sitt land i invasionstruppernas släptåg.

Sovjetledarna hävdade inför världsoptionen att deras "begränsade truppkontingent" var inbjuden av den lagliga afghanska regeringen – men någon sådan inbjudan har de naturligtvis inte kunnat presentera,

vare sig från Amin eller från hans av invasionstrupperna tillsatte efterträdare.

Fem års krig

Om de sovjetiska strategierna trodde, att deras militära övermakt i ett slag skulle göra slut på det väpnade motståndet – deras historiska erfarenheter från andra världskriget och från senare invasioner kunde tyda på det – så kände de Afghanistan dåligt.

Motståndet var till en början splittrat, dåligt utrustat och utan erfarenhet av modern krigföring. Men motståndsmännen var å andra sidan ett med sitt folk och starkt motiverade.

Ryssarna försökte vinna stöd genom att låta Babrak Karmal framstå som upplyst, progressiv och demokratisk. Politiska fångar frigavs. Den islamska religionen togs åter till heders. Regimen försökte skapa en bred allians till sitt stöd. Tidigare övergrepp skyldes på "CIA-agenten" Amin. Men folket lät sig inte bedras. Motståndet växte lavinartat.

Misslyckad taktik

Invasionsarmén hade från början många soldater från de muslimska delarna av Sovjetunionen, folk som kunde kommunicera med den afghanska befolkningen. Det visade sig vara ett misstag. Disciplinen och stridsmoralen försämrades snabbt. Dessa soldater ersattes efter kort tid med folk från de europeiska delarna av Sovjetunionen.

Även om de sovjetiska soldaterna nu har svårare att komma i kontakt med invånarna, är låg stridsmoral och bristande motivation fortfarande stora problem för invasionsarmén. Drogmissbruk är vanligt. Ut hålligheten i strid är låg och man undviker närbildkontakt med fienden. Den afghanska regeringsarmén var inte heller någon effek-

tiv bundsförvant. Den reducerades snabbt till en tredjedel av sin ursprungliga styrka, och luckorna fylldes av tvångsrekryterade unga män, som naturligt nog var ovilliga att slåss.

Ryssarna skickade fram afghanskt infanteri i främsta ledet, med sovjetiskt eld- och luftunderstöd. Deserteringarna var omfattande och förlusterna stora.

Miljoner på flykt

Taktiken gick ut på att driva befolkningen i gränsområdena över till Pakistan och Iran för att isolera motståndsfästena inne i landet och krossa dem med militär övermakt.

Stridshelikoptrar och stridsvagnar i hundratal välldes in i de viktigaste dalarna längs gränsen. Trampminor i tusental – med en sprängkraft tillräcklig för att döda ett barn, men bara slita sönder benen på en vuxen människa – fälldes över de viktigaste passen och gångstigarna. Striderna rasade hårda också kring viktiga städer som Herat och Kandahar.

Strömmen av flyktingar växte snabbt. Något år efter invasionen hade tre miljoner människor – av en befolkning på ca 16 miljoner – tvingats ta sin tillflykt till enkla läger i Pakistan och i mindre utsträckning också till Iran.

Men motståndet lät sig inte krossas. Tvärtom blev det effektivare. Särskilt omfattade är Panjshirdalens framgångar, under ledning av den legendariske kommandanten Massoud, "lejonet från Panjshir". Också i Mazar-i-Sherif, Herat, Farah, Kandahar och Ghazni har motståndsrörelsen tillfogat Sovjetunionens styrkor kännbara förluster. I allt större omfattning har striderna också trängt in i själva huvudstaden Kabul.

Infiltration

Under den korta tid då KGB-chefen Jurij Andropov satt vid makten i Moskva, försökte Sovjetledarna en delvis annan taktik. Jämsides med den militära krigföringen byggde man upp en organisation för infiltration i motståndsrörelsen, för att inifrån bryta sönder motståndet, vända olika grupperingar mot varandra och vinna över befolkningen.

Den taktiken gav inga snabba utdelningar, och med Andropovs död var den överspelad. Nu återstår bara det massiva våldet i full skala. Höghöjdsbombningarna över Panjshir i våras markerade början på ett nytt skede i kriget. Sedan dess har Sovjetunionen skickat omfattande truppförstärkningar till Afghanistan, och antalet sovjetiska soldater där uppskattas nu till ca 200 000.

Vad vi nu bevittnar — fastän rapporterna i massmedia är korta och ofullständiga — är en desperat ansträng-

ning från invasionsarmén att denna vinter krossa det allt mer effektiva motståndet genom att driva befolkningen på flykt.

Panjshirdalen har fullständigt tömts. Dess befolkning lever som flyktingar i sitt eget land med hunger och kyla som livsfarliga fiender. Sju förstäder till Mazar-i-Sherif har jämnats med marken, liksom många bostadsområden i provinsen Herat. Flera byar kring Kabul har ödelagts. Över hela landet har grödor och skördar förstörts, så att befolkningen nu står inför en vinter av svält och svåra umbäranden.

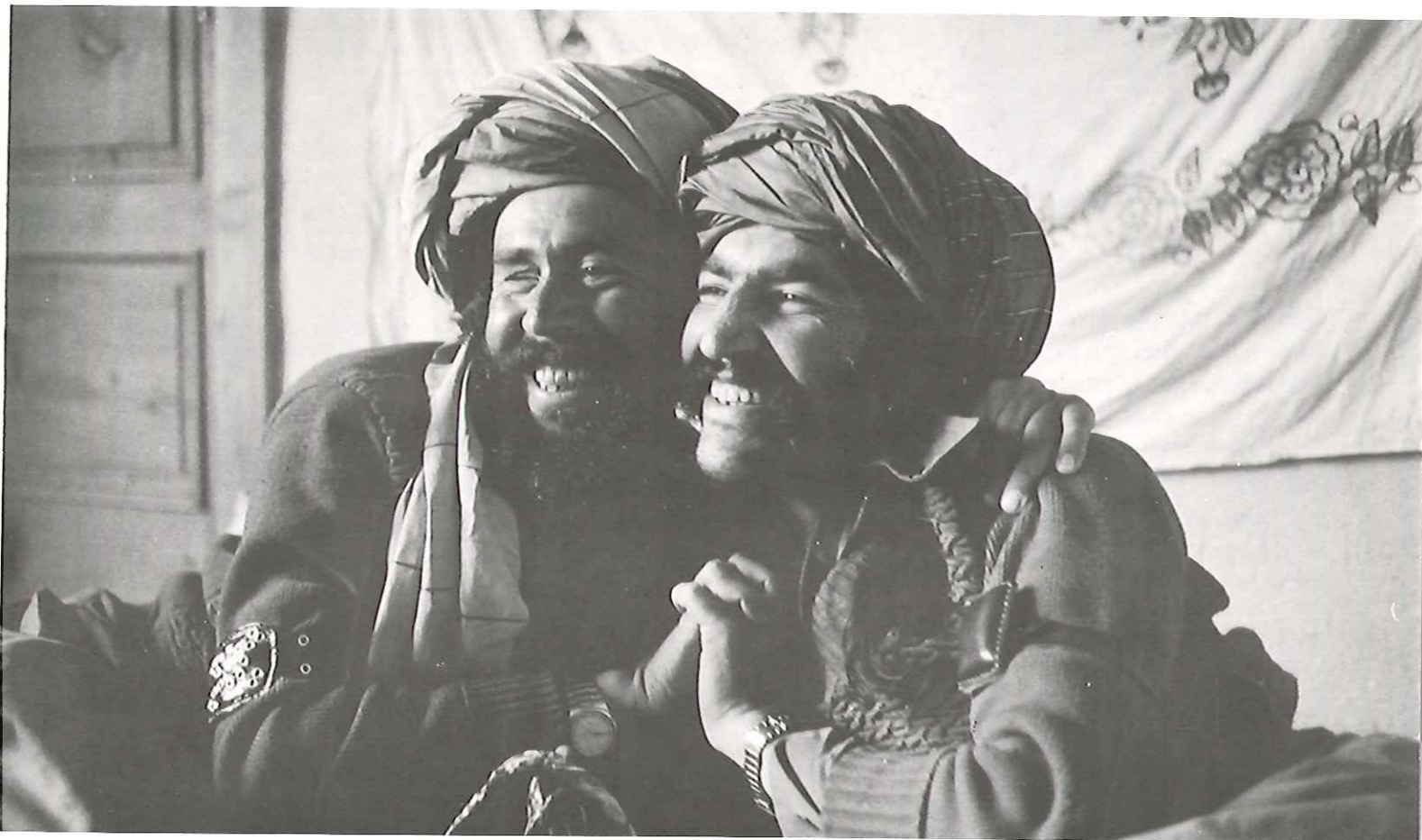
Svält och sjukdomar

Vad detta innebär för en befolkning som i stort sett saknar sjukvård kan vi bara delvis föreställa oss. Förra våren härjades flera områden av vad som troligen var en mässlingsepidemi. I fyra byar i bergsområdet Aq Kuprok — ett motståndsfäste med starka upprorstraditioner utanför Mazar-i-Sherif — dog nästan alla barn under tolv år.

Den sovjetiska krigsmaskinen har på fem år drivit var fjärde afghan till flyktinglägren i grannländerna. Ytterligare kanske en fjärdedel har antingen dödats eller gjorts till flyktingar i sitt eget land. Eftersom den av Sovjetunionen tillsatta regimen inte kan vinna befolkningens stöd, har den uppenbarligen bestämt sig för att låta befolkningen gå under. I det sammanhanget blir också svälten ett vapen.

Sovjetunionens ledare tycks anse denna vinter avgörande. Om de inte nu lyckas tillfoga motståndsrörelsen ett avgörande nederlag och knäcka den folkliga motståndsviljan, måste de räkna med ett mycket långvarigt och kostsamt krig i Afghanistan.

För att undvika ett nederlag, kommer de i så fall att tvingas till mycket stora upptrappningar för att i stort sett tömma Afghanistan på dess befolkning. En sådan upptrappning vore förödande för Sovjetunionens internationella anseende.

Den här bilden har vi använt tidigare. Men vi tycker att den håller att ses igen.

Anders Fänge tog bilden hösten 1982. Mannen till vänster är Faiz Mohammad, tredje man i en gerillaenhet tillhörande Harakat, ett brett islamiskt parti, eller snarare front. Killen till höger är Gelatran, 1:e kommandant i samma enhet.

Faiz Mohammad hade jobb på turistministeriet i Kabul tills ryssarna invaderade landet och han anslöt sig till gerillan.

Han blev ungefär 32 år gammal. Fyra måna-

der efter att bilden togs ledde han sin gerilla-grupp i ett bakhåll mot en sovjetisk transport på huvudvägen mellan Kabul och Kandahar. En ganska ordinär operation. Gruppen överraskades emellertid av oväntat stora sovjetiska eskortstyrkor. Faiz Mohammad tillhörde dem som dog i striden. Han fick en Kalashnikovsalva i huvudet.

Gelatran är, så vitt vi vet, ännu i livet.

STÖD AFGHANISTANHJÄLPEN! POSTGI-RO 543404-8

Demokrat i militärdiktatur

— en intervju med
Ghaus Bux Bizenjo,
en nestor i
pakistansk politik

Text och bild: Randi Solheim

Den pakistanske politikern Ghaus Bux Bizenjo har besökt Skandinavien. Han hade fått utresevisum från sitt hemland av medicinska skäl. Bizenjo är Pakistans äldste och mest erfarne politiker, en statsman av format i ett land där politik blivit militärmaktens spel.

Ghaus Bux Bizenjo deltog redan som ung student i kampen mot det brittiska kolonialväldet. Han har hela sitt liv förblivit trogen sin djupa demokratiska och anti-imperialistiska övertygelse trots stora motgångar. En fjärdedel av sitt snart 70-åriga liv har Bizenjo suttit fängslad för sina åsikters skull, först av britterna och sedan av de pakistanska myndigheterna.

Baluchistans landsfader

Bizenjo tillhör en av de största stammarna i provinsen Baluchistan. Han är son till en stammedare, men har vikt sitt liv för att arbeta för de baluchistanska folkens rättigheter.

Bizenjo tillhörde stiftarna av Baluchistans första demokratiska parti — *Kalats nationella parti*, ett parti som britterna förbjöd i slutet av 1930-talet. Efter landets självständighet 1947 hölls val i Baluchistan, och Bizenjo valdes in i nationalförsamlingen.

Då de pakistanska myndigheterna 1955 slog samman Väst-Pakistans fyra provinser till en administrativ enhet, förenades landets progressiva demokrater i ett parti — *Pakistans nationella parti*. Kalats nationella parti anlöts sig till Pakistans nationella parti. Ett år senare ändrades partiets namn till *Pakistans nationella folkparti (NAP)*. Bizenjo ledde partiet i Baluchistan.

Idag är Bizenjo ledare för ett parti som på nytt bär namnet *Pakistans nationella parti (PNP)*. Partiet stiftades sedan Bhutto-regimen 1973 förbjöd Pakistans nationella folkparti (NAP), och dess ledare blivit frisläppta från fängelset.

Fria val i Pakistan

Det ökade missnöjet med general Ayub Khans diktatur mot slutet av 1960-talet, tvang till slut fram fria val i Pakistan. General *Ayub Khans* efterträdare, arméns överbefälhavare, general *Yahya Khan*, måste dra tillbaka "One Unit" administrationen i Västpakistan och utlysa fria val i landets alla provinser.

Militäradministrationen accepterade emellertid inte valresultatet. Valets segerherre, ledaren för *Folkförbundet* i Östpakistan, blev arresterad och partiet olagligt förklarades. Östpakistan svarade med att utropa folkepubliken Bangladesh.

Efter Pakistans delning och den pakistanska arméns nederlag mot Indien såg landets militära ledare ingen annan utväg än att överlåta styret till folkets valda representanter.

— *Vad skedde i Baluchistan i samband med provinsregeringens tillträde i april 1972?*

— I provinserna Punjab och Sind vanns valet av *Pakistans folkparti (PPP)*, ett nybildat parti lett av godsägaren från Sind och tidigare ministern i general Ayub Khans regering, *Zulifkar Ali Bhutto*. I Nordvästra-gränsprovinserna (NWFP) och Baluchistan hade majoriteten av väljarna röstat på Pakistans nationella folkparti (NAP). Vi som vunnit valet tillfrågades om vi ville bilda regeringar.

— *Bhutto bildade centralregering och tillsatte provinsregeringarna i Punjab och Sind. I Baluchistan och NWFP hände emellertid ingenting.*

— När vi omsider hade fått bilda regeringar i Baluchistan och NWFP så började ett intrigspel för att få oss ur regeringsopposition. Först försökte man att köpa våra medlemmars lojalitet, och när knappt ett

år hade gått så avsatte centralregeringen i Punjab NAP-regeringen i Baluchistan. Alla NAP:s ledande medlemmar arresterades, och den pakistanska armén ryckte in i Baluchistan. I NWFP avgick delstatsregeringen i protest. Det var inte bara Bhutto utan också *shahen av Iran* som låg bakom det inträffade.

— Bhutto visste att han inte skulle kunna manipulera med delstatsregeringarna i Baluchistan och NWFP efter eget huvud, och shahen å sin sida fruktade att krav på provinsuell självstyrelse skulle sprida sig till balucherna på den iranska sidan av gränsen. Men detta var första gången en *civil regering* i Pakistan använde militärmakt i Baluchistan för att påtvinga balucherna sina lösningar.

Befrielsekrig i Baluchistan

Den baluchistanska befolkningen grep till vapen för att försvara sig mot den pakistanska invasionshären. Kriget var ett faktum. Trots en armé på 80000 man och massivt stöd från Iran i form av pengar och bemannade amerikanska stridshelikoptrar så klarade inte Bhuttos regim att kuva motståndet.

Kriget i Baluchistan varade i nästan 5 år, fram till Bhuttos fall. Pakistans nye militärdiktator, general *Zia,ul-Haq*, förhandlade fram en vapenvila med gerillan. Över 6000 politiska fångar frigavs därefter i Baluchistan, bland dem var nationens folkvalde ledare.

— *Vilka följder har krigföringen i Baluchistan fått för civilbefolkningen?*

— Så gott som varje enskild familj i Baluchistan berördes av krigshandlingen. Folk fick under denna tid ökad visshet om den makt som de hade mot sig och om de rättigheter som de frångått. Samtidigt ökade försvarsviljan. Det som skedde i Baluchistan under Bhuttos tid kommer befolkningen aldrig att glömma.

En framtid i Pakistan?

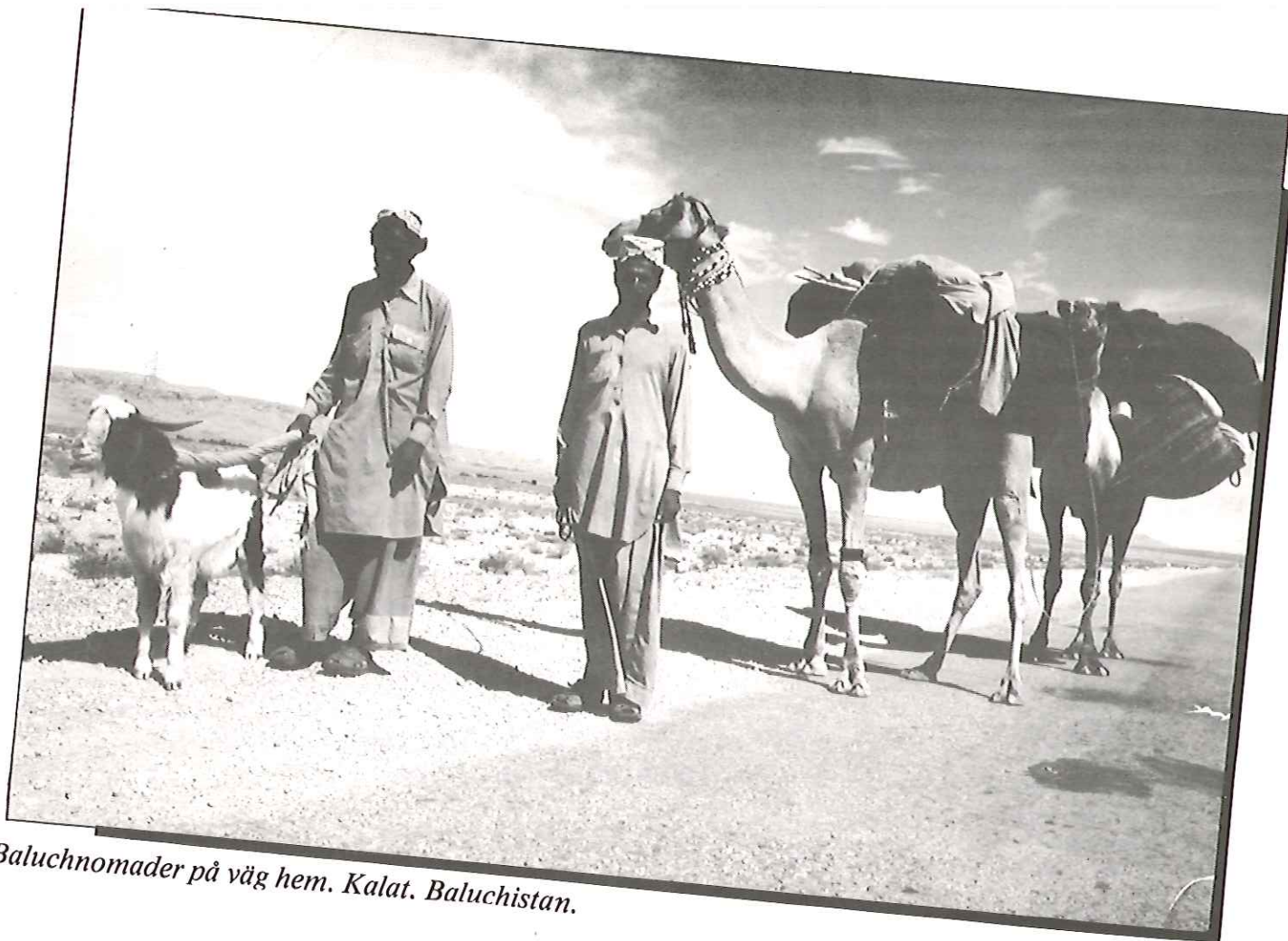
— *Ökade inte samtidigt tendensen till separatism bland balucherna?*

— Föreställningen om att undantagstillstånd och diktatur kan förenas med Pakistans enhet bör förkastas.

— Då general Zia förbjöd alla politiska partier och förklarade all politisk opposition i Pakistan år 1979, lämnade flera av Baluchistans främsta ledare landet. De har vänt Pakistan ryggen för gott. Under kriget med Pakistan passerade tusentals familjer över gränsen till Afghanistan, få av dem har återvänt. De avvaktar en förändring i Baluchistan. Ja, separatismen i Baluchistan har stärkts.

— Folk frågar allt oftare varför jag överhuvudtaget sysslar med pakistansk politik. Vi har ju ändå ingen framtid där säger de. Det samma sker i provinsen Sind.

— *Tror du själv på att självstyrelse för*

Baluchnomader på väg hem. Kalat. Baluchistan.

Baluchistan kan realiseras inom ramen för ett enat Pakistan?

— Jag arbetar för att vi skall få samma status och samma rättigheter som beslutades i Pakistan-resolutionen år 1940. Men det är oviss hur långt de härskande kretsarna i Pakistan är villiga att gå i den riktningen. Jag tror personligen inte att det kommer att hållas några demokratiska val i Pakistan under Zia-ul-Haq. Om val utlyses utan politiska partiers medverkan så hoppas jag att alla demokratiskt sinnade människor i landet kommer att bojkotta dem.

— Den islamisering av det pakistanska samhället som det nu pratas om är bara ett försök från Zia-ul-Haq sida att förlänga sin egen makt och auktoritet.

Internationella förhandlingar

— *Det afghanistanska flyktingproblemet angår befolkningen i de pakistanska gränstrakterna mer än några andra. Vad är er inställning till de afghanska flyktingarna i Baluchistan?*

— Den pakistanska militärregeringen påstår att den inte kan förhindra flyktningarna från att gå över gränsen. Men skulle Zia sitta på händerna i kors om den afghanska armén passerade gränsen?

— Dessa afghanska sk Mujahedins — de som för ett heligt krig för Islam — har sina tillflyktsorter i Pakistan och kan fritt passera gränsen från pakistansk sida för att utföra ekonomiska sabotagehandlingar

Forts. nästa sida

PAKISTAN OCH DEN NATIONELLA FRÅGAN

Under britternas välde i Indien spelade den nationella frågan en viktig roll i koloniens politiska och sociala liv. Då kolonialstyret närmade sig sin upplösning uppstod emellertid krafter som verkade för att dela upp kontinenten efter religiösa skiljeliner. Uppmuntrade av britterna lanserade *Muslimska förbundet* ideologin bakom en uppdelning: Kontinentens muslimer utgör inte ett trossamfund, men en nation med full rätt till självbestämmande.

I Lahore-resolutionen från mars 1940 — den sk *Pakistan-resolutionen* — proklamerade Muslimska förbundet att de indiska muslimernas grundläggande mål var att dela Indien efter religiösa gränser. Självständiga stater skulle bildas där folkflertalet utgjordes av muslimer. Efter *Delhi-konferensen i april 1946* presenterades planerna på att upprätta en muslimsk stat — Pakistan. Ett framtida Pakistan skulle bestå av de förenade provinserna *Punjab, Sind, Nordvästra gränsprovinserna, Baluchistan, Bengalen och Assam*.

Efter Indiens självständighet överlät britterna styret i områden där muslimerna var i majoritet till det muslimska förbundet. Den 14:e augusti 1947 tillkännagav förbundets ledare *Mohammed Ali Jinnah* att den pakistanska staten bildats.

Baluchistans särställning

I Baluchistan, ett område som sträcker sig från floden Indus i öst till *Durand-linjen* i nordväst, förklarade den 15 augusti samma år *Khanen av Kalat* — nationens traditionella härskare — landet för självständigt. Baluchistan blev aldrig underställd den brittiske vicekonungens myndighet och skulle följaktligen inte ingå i delningen av kontinenten.

Khanen hade fastslagit i ett traktat med britterna att den dag de dragit sig bort från Indien så skulle Baluchistan återfå sin autonoma ställning. Muslimska förbundet krävde å sin sida ett villkorslöst inlämnande av Baluchistan i Pakistan.

Efter 9 månaders diplomatisk dragkamp ryckte så pakistanska trupper in i Baluchistans huvudstad Kalat. Khanen arresterades och Baluchistan annekterades av Pakistan.

Den nationella frågan

Det blev snart klart att de ledande inom Muslimska förbundet hade fått full kontroll över den pakistanska statsapparaten. Dessa bestod av godsägare från Punjab och Sind samt välsituerade affärsmän som invandrat från Indien. Deras ekonomiska intressen var koncentrerade till Punjab och Karachi-området. De övriga delarna av landet be-

traktades som råvaruleverantör och potentiella marknader.

Diskrimineringen av Pakistans olika nationaliteter var inte bara av ekonomisk karaktär, den var också social och kulturell. Folken utanför centralprovinsen Punjab fick status som andrahandsmedborgare i den pakistanska staten. Det språk som immigrantgrupperna från Indien talade — urdu — och som talades av 1,1 procent av befolkningen gjordes till landets officiella språk.

De härskandes vapen

De nationella demokratiska rörelserna i Pakistan betraktades av den ledande gruppen inom Muslimska förbundet som ett direkt hot mot deras fortsatta maktställning. Deras främsta vapen i denna kamp var den pan-islamiska agitationen. De demokratiska rörelserna stämpades som icke-islamiska och en fara för landets enhet. Från officiellt håll förnekades det att Pakistans folk hade olika nationell identitet, språk och kultur.

Pakistan historia är fram till i dag en historia om det härskande skiktets manövreringar för att hålla befolkningsmajoriteten och landets provinser utanför den politiska och ekonomiska beslutsprocessen.

Översättning från norska: Birgitta Johansson

inne i Afghanistan. Missnöjet med de beväpnade afghanska flyktingarna som tar lagen i egna händer också på den pakistanska sidan av gränsen är redan på kokpunkten bland lokalbefolkningen. Jag fruktar att samma afghaner kommer att vara de första som ger sig på balucherna om det sker en politisk förändring i Baluchistan.

— Sanningen är att varken de sk Mujahedins eller deras amerikanska eller proamerikanska arabiska finansierare kan ändra den utveckling som skett i Afghanistan. Mellan oss balucher och regeringen i Kabul existerar ingen fiendtlighet. Jag menar att den blodutgjutelse som nu sker i Afghanistan enbart fortsätter för att det ligger i USAs intresse.

— Det verkar som om USA satsar allt på en ökad upptrappning av konflikten. Faran är därför att det kan utveckla sig till mer än en regional tvist. Jag hoppas dock att amerikanerna och deras allierade skall ta sitt förnuft tillfånga, så att befolkningen på den pakistanska sidan av gränsen inte skall belastas ytterligare.

Bizenjo understryker att om amerikanerna ökar pressen på den pakistanska militärregeringen, så är den inte i stånd att stå emot dessa påtryckningar.

— Fortsätter provokationen mot Afghanistan från pakistansk sida kommer det i sin tur att leda till Pakistans upplösning. De internationella förhandlingar mellan de berörda parterna är den enda lösningen på denna konflikt.

En föränderlig region

— Hur föreställer du dig framtiden för Baluchistan och de övriga nationerna i regionen?

— Frågan är mycket svår att besvara. Efter den afghanska revolutionen, revolutionen i Iran och efter de imperialistiska makternas inblandning i Gulf-området är det omöjligt att säga vad som kan ske.

— Låt mig säga det så här, avslutar Bizenjo, allt kan hända i denna region.

*Översättning från norska:
Birgitta Johanson*

Nytt på adoptionsfronten

Den 1 januari träder nya regler för adoptioner i kraft. De som adopterar privat ska nu kontrolleras av NIA (statens nämnd för internationella adoptioner). Det sker genom att socialnämnderna måste inhämta NIA:s bindande yttrande inför varje privat adoption (TT 13/12)

NIA beslutar att 'revidera kostnaderna' för adoptioner från Sri Lanka. NIA förklarar samtidigt att man inte funnit några oegentligheter i organisationernas adoptionsverksamhet i Sri Lanka men att det vid privata adoptioner från samma land förekommit sådant som inte kan accepteras.

Amnesty International gav i slutet av förra året ut en bok i vilken man sammanfattat sina kunskaper om förekomsten av tortyr i olika länder. Sammanställningen ger en fruktansvärt mörk bild av utvecklingen. Användandet av tortyr syns ha ökat i stort sett i alla delar av världen. SYDASIEN återger nedan vissa delar av rapporterna från de sydasiatiska länderna. Det kanske inte förvånar, men är inte desto mindre tragiskt, att samtliga större länder i Syd-asien förekommer i Amnestys rapport; Afghanistan, Bangladesh, Indien, Pakistan och Sri Lanka. Vi återger i förkortad form nedan redovisningarna från dessa länder. De fullständiga redogörelserna finns i "Tortyren under åttiotalet, En rapport från Amnesty International Nybloms förlag 1984."

Indien

Polisbrutalitet och tortyr har länge varit vanligt och spritt i Indien, och har fortsatt under den granskade perioden. Övervåld tillgrips ofta när personer som misstänks för vanliga brott förhöras, för att tvinga dem att medge brott eller skrämja dem. Detta har lett till döden för dussintals offer som suttit fängslade hos polisen.

Det rapporteras också att tortyr fortfarande används på politiska fångar misstänkta för att ha att göra med den väpnade oppositionen mot regeringen, i synnerhet medlemmar av Indiens kommunistparti (marxist-leninisterna), vanligen kallade "naxaliter".

Tortyr rapporteras ha ägt rum på polisstationer, men några fall där fångar blivit slagna i fängelser har också rapporterats. Indiska armén har anklagats för tortyr i de delstater där dess styrkor ägnar sig åt att bekämpa väpnat uppror mot regeringen, framför allt Nagaland och Mizoram. Vid några tillfällen rapporteras armén också ha använt tortyr under utredning av sådana brott som spioneri, sammansvärjning och stöld.

Bruket av brutala förhörsmetoder ledde ofta till att misstänkta avled i polishäkte. Mellan januari och september 1980 skedde till exempel minst 27 sådana dödsfall i Indien, och under 1981 rapporterades minst 21 fångar ha dött i polishäkte. Sådana fall har rapporterats från delstaterna Bihar, Västbengalen, Madhya Pradesh,

Uttar Pradesh, Karnataka, Gujarat, Maharashtra, Rajasthan, Haryana, Tamil Nadu och Tripura samt i New Delhi.

Som dödsorsak uppgav polisen vanligen självmord, sjukdom, chock eller skador som vållats före arresteringen, men obduktionsrapporterna tydde i de flesta fallen på att offren dött av en mångfald skador som de fått i häktet.

På nationell nivå finns det dokumenterat att Indiens premiärminister i början av 1980 sagt att det måste finnas "grundläggande fel i polisernas utbildning eftersom denna gör dem så omänskliga", och krävt förändringar i polisens reglemente. Så vitt Amnesty International vet har dock detta uttalande inte omsatts i praktisk handling för att skydda indiska medborgare från det utbredda bruket av tortyr.

Amnesty International har uppmanat regeringen att inrätta en helt oberoende och verksam instans, som skulle fungera öppet och vara underkastad allmänhetens granskning, i syfte att granska klagomål om misshandel, tortyr och dödsfall i häkte, samt skydda dem som misstänks för sådana brott genom att införa ett väl underbyggt rättsskydd, inklusive undersökningar av polismäns bakgrund och uppträdande samt en detaljerad uppträdandekodex för poliser, som skulle användas i utbildning av polispersonal.

Flera indiska regeringar efter varandra avböjde att svara på dessa rekommendationer, och hävdade att det redan fanns tillräckliga garantier mot polisbrutalitet och tortyr.

Tortyr i Sydasiens under åttiotalet

Pakistan

Amnesty International har under den granskade perioden fått in detaljerade uppgifter om att fångar ofta torteras i Pakistan. Bland offren finns personer som varit aktiva i politiska partier och fackföreningar, lärare, studenter, journalister och advokater, samt fångar som fängslats för brott mot strafflagen.

Amnesty International vänder sig mot det utbredda bruket av spöslitning som straff för vanliga och i mindre utsträckning för politiska brott samt för brott mot islamisk rätt. Enligt både krigslagarna och islamisk rätt kan dessutom stöld bestraffas med stympling.

Bland de tortyrmetoder som rapporteras till Amnesty International kan nämnas att fångar fått hänga i taket, ibland upp och ned flera timmar i sträck och samtidigt blivit slagna; att de blivit slagna hårt och länge, bland annat mot fotsulorna, vristerna, knäna och huvudet; att de fått elchocker, att de blivit brända med cigaretter; att de lagts på en träbänk med trävalsar som tvingats upp över låren; att de hindrats sova i upp till fem dygn; att de hotats med avrättning och med att deras släktingar inte gick säkra. Amnesty International anser att hundratals fångar kan ha blivit torterade sedan 1980.

Sri Lanka

I Sri Lanka är tortyr förbjuden enligt paragraf 11 i 1978 års grundlag, enligt strafflagen och enligt polisförordningen. Trots detta omfattande rättsskydd har tortyr använts, ibland systematiskt, av armén och polisen – framför allt inom dess avdelning för brottsutredningar – under den granskade perioden. Syftet synes ha varit att få fram upplysningar eller medgivanden från personer som misstänkts sitta inne med uppgifter om extremistiska tamilgrupper i norra Sri Lanka, som är hemvist för en del av den tamilska minoriteten.

Trots sina internationella åtaganden, och trots upprepade krav från Amnesty International och andra internationella organisationer för de mänskliga rättigheterna om att låta göra opartiska undersökningar av tortyranklagelser som domstol i vissa fall har funnit styrkt – och att vidta åtgärder för att förhindra tortyr – har regeringen konsekvent underlåtit att undersöka de väl dokumenterade tortyrreporterna och förnekat att tortyr äger rum.

Afghanistan

Amnesty International fick rapporter om tortyr och misshandel av personer som fängslats av afghansk militär personal och framför allt av *Khad*, den statliga under rättelsepolisen, under den granskade perioden. Fångar sägs ha blivit slagna, ha hindrats från att sova och ha torterats med elchocker.

Vittnesmål av fångar som intervjuats av Amnesty International, och andra rapporter som organisationen tagit emot, tyder på ett omfattande bruk av sådana tortyrmetoder på åtta förhørscentraler som tillhör *Khad* i Kabul.

I september 1982 utfärdade afghanska regeringen en "lag om domars verkställande i fängelserna". Paragraf 3 i denna lag stadgar förbud mot tortyr i afghanska fängelser. Samtidigt rapporterade afghanska regeringen i ett uttalande att ett antal poliser ställts inför rätta, anklagade för att ha torterat fångar. Inga ytterligare detaljer är kända.

Amnesty International är allvarligt oroad av de fortsatta rapporterna om tortyr i Afghanistan, och vänder sig mot att inga effektiva åtgärder har vidtagits för att bekämpa bruket av tortyr eller för att uppfylla vad som stadgas i FNs deklaration mot tortyr.

Bangladesh

Amnesty International har fått in uppgifter om tortyr, misshandel och dödsfall i fångenskap som uppges bero på tortyr under de två militärregimer som styr landets under den granskade perioden. Vissa uppgifter gjorde gällande att både civila och militära fångar som misstänkts för politiska brott misshandlats av militär under förhör, för att framtvunga medgivanden innan de ställdes inför militärdomstol.

Det har också förekommit mer allmänna uppgifter om brutalitet från arméns sida i de avsides belägna bergstrakterna i Chittagong. Andra beskyllningar gäller dödsfall i polishäkte och i fängelse som resultat av tortyr. Många uppgifter har varit svåra att få bekräftade.

Från överklassnöje till folklig kamp

Silent Valley i Kerala, Indiens enda riktiga tropiska regnskog, är räddad. Miljövänner lyckades stoppa den kraftverksdamm som skulle vattenfylla dalen. Det är ett exempel på den nya folkligt förankrade miljö-rörelse som vuxit fram i Indien under senare år.

Av Christian Jutvik

Få länder i världen kan uppvisa en så varierad och mångskiftande natur som Indien. I norr Himalaya med rent arktiskt klimat. I väster Thar-öknen. I öster mangroveträsket i Sundarbans. I söder finns tropisk regnskog i västra Ghats. Följaktligen är även antalet arter av både växter och djur mycket stort. Förutom tiger och lejon lär här finnas fler arter av kattsläktet än det finns i hela Afrika.

Samtidigt är denna rika miljö starkt hotad. Indiens redan i dag enorma befolkning ökar fortfarande snabbt. Fler människor betyder att ytterligare mark odlas upp, betesmarkerna utökas och det behövs mer brännved för matlagning. Dessutom medför den i vissa områden snabba industrialiseringen rovdrift på naturresurser, inte minst timmer och pappersråvara.

Föroreningen av luft och vattendrag tilltar på ett oroväckande sätt. Svavelföroreningar hotar nu Indiens rika kulturskatter. Giftkatastrofen i Bhopal visar på ett extremt sätt på industrialiseringens risker och kostnader. Mekanisering av jordbruket har bl a medfört att grundvattennivån sjunkit dramatiskt.

Under dessa till synes hopplösa förutsättningar kämpar en liten men snabbt ökande miljövärdopinion som redan nått beaktansvärda framgångar. Det är om den kampen och några resultat av denna, som den här artikeln handlar.

Maharadjor och sportsmen

Vi skall emellertid börja med att gå en bit tillbaka i historien. Till senare delen av 1800-talet. Vid den tiden var större delen av Brittiska Indien täckt av skog och viltrikedomen var till synes oändlig. Dåtida skribenter talar om oändliga, svärgenomträngliga djungler, som visserligen var gudomligt sköna, men samtidigt livsfarliga att ge sig in i. Vilda djur och framför allt malaria hotade.

Indiens djungler och savanner blev ett eldorado för jägare, sk "sportsmen", brittiska kolonialtjänstemän, lokala småkungar och maharadjor. När de gav sig ut på "shikar" kom de knappast hem tomhänta. Bilder från den tiden visar de stolta hjältarna bredvid upp till över hundra uppspända tigerskinn. Vissa lättillgängliga djurarter var redan vid 1800-talets mitt på väg att utrotas.

När vilttillgången minskade inrättade många av maharadjorna privata jaktreservat. Här skyddades viltet från utomstående. Den moderne jägarens naturvårdsinsats består i hans önskan om att även i framtiden kunna ägna sig åt sitt intresse.

Dessa privata jaktreservat kom långt senare att utgöra grunden för det stora antalet nationalparker i dagens Indien.

Det finns många berättelser om hur just den infödda överklassen kom att rädda naturområden och hotade arter. Paradoxalt nog. Den kanske bästa skall här refereras. Det asiatiska lejonet ansågs utrotat vid slutet av förra seklet. Enligt ett rykte skulle det emellertid fortfarande finnas några lejon kvar i nuvarande delstaten Gujarat.

En brittisk sportsman skickade då en förfrågan till Maharadjan av Junagadh om möjligheterna att i hans område jaga lejon. Den kloke maharadjan lät då svara att lejonet numera var helt utrotat inom hans rike. Under mer än 50 år var man verkligen helt övertygad om att lejonet var utrotat. Inte bara i Indien utan i hela västra Asien där det tidigare funnits. I dag finns lejonet väl skyddat i den stora Gir-skogen. Den enda plats där den fått en fristad.

Nationalparker och djurvård

År 1934 avsattes den första nationalparken, Corbett National Park i norra Uttar Pradesh. Britterna byggde upp en omfattande organisation för förvaltning av skogsmark. En organisation som kom att bestå

— Vid 1800-talet var större delen av Indien täckt av skog och viltrikedomen var till synes oändlig, skriver Christian Jutvik i artikeln om naturvård i Indien. Bilden är från naturreservatet Periyar Lake i Kerala. Foto: Hasse Karlgren.

efter självständigheten. I flera sammanhang medförde självständigheten en allmän laglöshet och övergrepp inte bara mot människor. Skogar skövades och stora jakter organiserades i reservaten. År 1952 sköt en engelsk "sportsman" de två sista geparderna. För den enda djurart som verkligen har utrotats, som undertecknad känner till. Detta bör jämföras med att Indien hyser ca 500 arter däggdjur och ca 1200 fågelarter.

I takt med den i snabb takt minskande skogsarealen har mycket gjorts för att stärka den existerande skogsvårdsorganisationen och skydda den naturliga miljön genom inrättandet av reservat. År 1984 fanns sammanlagt 44 nationalparker och 207 andra

reservat med en sammanlagd yta motsvarande 2,7 procent av landets yta. Motsvarande till reservat avsatt yta är i Sverige 0,002 procent.

Inte utan beundran vill jag konstatera att man mycket väl lyckats skydda de mest kända djurarterna. Project Tiger – ett stort prestigefyllt samarbete med Världsnaturfonden, WWF, har som målsättning att säkra livskraftiga tigerpopulationer i femton utvalda områden. Här har man lyckats så väl att antalet tigrar mer än fördubblats sedan slutet av 1960-talet.

Ännu en intressant jämförelse torde kunna göras med vårt eget land och vårt främsta rovdjur vargen. Sveriges befolkning är liten och koncentrerad till tätorter och södra delen av landet. Våldiga områden är i det närmaste obefolkade. Samtidigt är Sverige ett av jordens rikaste länder. Ändå anser vi oss inte ha råd att bevara vargen. Indien är i alla dessa avseenden Sveriges motsats. Ändå skyddar man tigern, trots att den är potentiellt farlig för människan.

Vid sidan av framgångarna med att skydda djurarter fortgår exploateringen och förstörelsen av den naturliga miljön i snabb takt. Nedhugningen av skog i Himalaya och konsekvenserna av detta är sedan länge välkända. SYDASIEN har tidigare presenterat Chipko-rörelsen, som blev den första

stora folkliga protesten mot kommersiell avverkning av utsatta bergssluttningar.

Nu var det inte längre enbart fråga om medvetna studentaktivister eller en naturintresserad medelklass som kunde agera utifrån inflytelserika positioner i samhället. Det var byborna som med sina kroppar skyddade träden mot yxor och motorsågar. I vissa områden lyckades man också helt stoppa avverkningen. Protesterna fick stort utrymme i indiska massmedia. I oktober 1983 kunde man läsa i indiska tidningar om en ny "chipko-rörelse". Denna gång i delstaten Karnataka i södra Indien. Skogsmyndigheternas avverkning av subtropisk regnskog inom ett område i Västra Ghats stoppades.

Dammbygge stoppas

Vattenkraftsprojektet i Silent Valley i Kerala är kanske det enskilda ingrepp som engagerat den största miljöopinionen. Dalen, som fått sitt namn p g a en märklig frånvaro av cikador, utgör hjärtat i Indiens enda skogsområde som kan betecknas som tropisk regnskog. Beslut om projektet fattades redan 1973 av delstatsmyndigheterna. Floden Kuntipuzha skulle dämmas upp med en 131 meter hög damm och 830 hektar skog därmed översvämmas. Kraftverket planerades för en kapacitet av 240 mw.

Projekteringen kom snart igång eftersom Kerala både då och nu lider stor brist på elkraft. Efter några års arbete, bl a var redan vägarna i området färdiga, kom de första protesterna. The National Committee on Environmental Planning föreslog år 1976 att arbetena skulle stoppas för att avvakta en ekologisk utvärdering.

Den expertgrupp som tillsattes rekommenderade att projektet borde slopas helt på grund av att området representerade unika naturvärden. Myndigheterna menade emellertid att farhågorna var överdrivna och experternas åsikter ensidiga och utan vetenskaplig grund. Efter klartecken från Janata-regeringen i Delhi återupptogs arbetena under våren 1979.

Under tiden hade opinionen mot vattenkraftsprojektet breddats och demonstrationer för bevarande var vanliga. Det kom även till sammanstötningar vid själva kraftverksbygget. På hösten stoppades arbetena ånyo. Denna gång av Keralas högsta domstol på begäran av Friends of the Trees Association och andra miljöorganisationer. Efter rättslig prövning gavs återigen klartecken för fortsatt arbete.

Protesterna tog ny fart och efter att ha nått en för myndigheterna riskabel omfattning stoppades arbetena igen på uppmaning av den nya regeringen (Congress) i Delhi. Då hade Keralas elektricitetsverk redan investerat 30 miljoner rupees (ca 15 mkr) i kraftverksbygget. Både en stark allmän opinion och etablerade vetenskapliga organisationer krävde att kraftverksbygget skulle läggas ned. En "Save the Silent Valley Committee" bildades som krävde att området skulle fredas helt från allt vidare intrång.

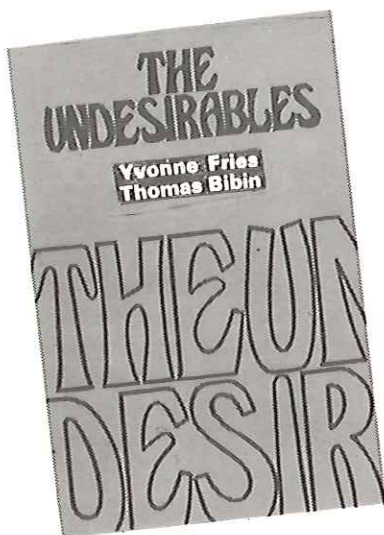
Man menade att förutom områdets unika ställning i Indien kunde det få stor betydelse som genbank i framtiden. Bl a påpekade kommittén att det tagit naturen 50 miljoner års utvecklingsarbete att konstruera detta komplexa ekologiska system och människan hade därför inte rätt att förstöra detta arbete, som även måste tillhöra kommande generationer.

Under tiden gjordes noggrannare vetenskapliga undersökningar. Man fann åtskilliga nya arter, både växter och djur! Delstatsregeringens motargument var att elkraften var en förutsättning för tillkomsten av industri och landsbygdsutveckling i två distrikt. Men centralregeringen hade uppenbarligen bestämt sig och i november 1983 beslöt också delstatsregeringen i Kerala att slutgiltigt lägga ned projektet. Den största miljöstriden var därmed till ända och den lilla men mycket aktiva miljörelsen hade segrat.

I Indira Gandhi hade miljörelsen ett starkt stöd, åtminstone när det gällde ren naturvård. Hur mycket av de senaste årens framgångar som var beroende av hennes stöd är svårt att ha en klar uppfattning om. Klart är emellertid att det hade stor betydelse. Vilka prioriteringar som kommer att vara vägledande för hennes son och den nya regeringen, är det väl ännu ingen som vet.

TRÄD ÄR FAMILJEMEDLEMMAR SOM KRAMAS FÖR ATT RÄDDAS
I Himalaya i Indien leder skogsavverkningen till jordskred, uttorkade källor, översvämningar mm. I delstaten Uttar Pradesh har bybefolkningen bildat en motståndsrörelse mot skogsavverkningen, Chipko Andolan eller Trädkramarrörelsen. Kvinnorna går i spetsen för motståndsarbetet. De knyter heliga band om stammarna för att symboliskt visa att träden är familjemedlemmar. När skogshuggarna kommer omfamnar man träden så att de inte kan fällas.
Foto: Ivo Iliste — Birgitta Göransson/SIDAs informationsbyrå

The Undesirables (De oönskade) Yvonne Fries och Thomas Bibin KP Bagchi & Company, Calcutta

The Undesirables, skriven av Yvonne Fries och Thomas Bibin, ger en bakgrund till de rasistiska våldsdåden i Sri Lanka som kulminerade i juli 1983. Dessa riktades främst mot plantage-tamiler som under decennierna har varit offer för slaveri i tysthet. Paradoxalt nog har många av dessa människor, som är ryggraden för Sri Lankas ekonomi, deporterats som oönskade inkräktare till en ovisst framtid och oftast undergång i det nya hemlandet Indien.

Boken börjar med en dramatisk skildring av de första indiska arbetarnas ankomst till plantagerna, och det är kanske beklagligt att författarna här underlåtit sondera tillförlitliga källor med samma grundlighet som i de efterföljande kapitlen.

Den opposition som de skindiska tamilerna mötte från den singalesiska majoritetens sida redan 1928 beskrivs. — Det var detta år som den brittiska regeringen tillsatte en kommission, som rekommenderade införande av rösträtt för alla tamilerna som varit bosatta minst fem år i landet. — Redan 1931 begränsade den inhemska konseljen denna rösträtt.

Sedan landet 1948 fått självstyre infördes vidare en diskriminerande förordning, vilken krävde att en indisk tamil måste kunna bevisa att hans far och farfar varit födda i Sri Lanka, för att han skulle kunna få medborgarskap. — Detta var helt orimligt eftersom födslar registrerades först år 1895.

I de arkiven förvarade pärmarna med födelseattester var tex många blad bortrivna eller förstörda av insekter. En annan svårighet var att förnamn och födelsedatum inte angivits eller att släktnamn saknades. — Resultatet blev att ca 900 000 tamilerna 1963 förklarades vara statslösa. — Indien gick då motvilligt med på att under de kommande 15 åren ge medborgarskap och mottaga 600 000 av dessa utstötta.

I fortsättningen beskriver förfat-

tarna de svårigheter som mötte de deporterade på grund av mutor och byråkrati i Sri Lanka och senare med mutor, stölder och förmyndarskap innan de nådde uppsamlingslägren i Tamil Nadu.

En stor del av boken återger intervjuer med familjer, vilka lämnat tryggheten på te-plantagerna och lockats till Indien med falska förespeglningar om ett eget hus med tillhörande brukbar mark eller med löfte om fast anställning och fri bostad.

Vad flertalet mötte var armod, sjukdom, svält och död. —

En emigrant berättar: "Efter ungefär ett år dog min far och tre månader senare följde min mor honom. Min lilla syster och lillebror blev sjuka och dog och min 18-åriga syster begick självmord på grund av svälten". De flesta av dessa intervjuer ägde rum redan 1979—1980, alltså före de stora folkvandringarna som följde på kravallerna i Sri Lanka åren 1981 och 1983.

Man kan därför göra sig en föreställning om det enorma elände som drabbat tusentals emigranter, vilka färdats från det tempererade klimatet i Sri Lankas bergstrakter till ökenartade områden i södra Indien, där epidemier och fattigdom väntar dem, och man förstår att så många önskade återvända till 'sina' teplantager — en dröm som aldrig kan förverkligas.

De sista kapitlen handlar om den polemik som ägde rum mellan regeringarna i Sri Lanka och Indien och mellan lankesiska ministrar och olika organisationer och individer som stödde diskriminerade tamilerna.

Boken återger en del intressanta skrivelser till de inblandade regeringarna och ministrarna samt officiella kommentarer till dessa från båda håll.

Detta är en utmärkt bok som skildrar verkligheten för de skindiska tamilerna och vad som händer med dessa oskyldiga människor främst i Sri Lanka, men även i Indien.

C.J. Rajan

The Undesirables

Kommer att distribueras genom tidskriften Sydasien. Beställare kommer att få sina exemplar ganska snart eftersom förlaget i Calcutta sände böckerna med ytpost i januari.

Vi har satt ett pris på 85:— för Sydasiens läsare, vilket är lägre än i bokhandeln där boken också kommer att finnas.

De som vill ha The Undesirables kan beställa den per post eller telefon hos Sydasien i Lund (adr & tel se sid 2) eller så kan man sätta in 85:— på Sydasiens postgiro 79 54 96—9 (ange boktiteln).

The Undesirables är på engelska, inbunden och har 253 sidor. Detta är första utgåvan (dec 1984) och förlaget är KP Bagchi & Co i Calcutta.

Levande om religion

Född hindu
Anne Marie Berg
och Inger Margarethe Gaarder

Natur och Kulturs förlag har gett ut en serie lättlästa böcker för ungdom om främmande religioner, alla på ca 60 sidor. De ingår i en läseboks-serie för mellanstadiet. Några böcker behandlar judendomen och islam. I "Född hindu" skildras hinduerna i Indien och i "Buddhas barn" buddhisterna på Sri Lanka.

Dessa två böcker, författade av Anne Marie Berg och Inger Margarethe Gaarder, håller knappast någon kritisk distans till ämnet men ger en levande inblick i myternas värld och i religionsutövningen, såväl i fest som vardag. De är därtill fint illustrerade. Om man inte vill köpa böckerna kan man hitta dem på bibliotekets ungdomsavdelning — avdelning Cm, främmande religioner.

Anders Sjöbohm

Kartor och siffror

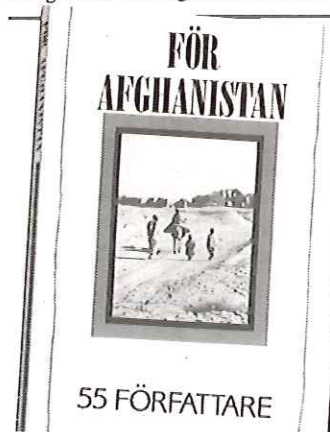
Sydasien i kort og tal
John Martinussen

Kartor och tabeller, stapeldiagram och procentsatser, produktions-siffror och klimatredogörelser. På drygt hundra A-4 sidor tycks John Martinussen ha samlat allt som överhuvudtaget går att mäta och väga i Sydasiens (Afghanistan tas inte upp).

För kalenderbitaren och faktafreaken finns djupa brunnar att ösa ur: 1935 bildades ett trotskistiskt parti, Lanka Sama Samaja Party, på Sri Lanka; Sydasiens utgör 3,4 % av världens samlade landareal; Bangladesh har regionens brantast

stigande kurva vad det gäller befolkningstäthet; 1970 förlorade Indien 40 miljoner arbetsdagar p g a strejker och lock-outs; 15 % av poj-karna i Bhutan går i skolan.

Vad som lite förmädet kan efterlysas är jämförande statistik. Martinussen skriver att orsaken till att just dessa länder klumpats ihop till en region med namnet Sydasiens, är ländernas likheter på en mängd områden. Därför hade det varit bra att hela tiden ha haft exempelvis Kina eller ett land i Afrika att jämföra med. Boken kostar 95 dkr kan beställas från Mellemfolkeligt Samvirke, Hejrevej 38, 2400 Köpenhamn NV)
Johan Tell

För Afghanistan, 55 författare
Askelin och Hägglund

Korgmakare Johan Frost önskar sig på sin åttiöårsdag att bli invald i traktens Rotaryklubb. Önskan är egentligen ett krav, då han vet med sig att där "står någonting om att dom ska ha en för varje yrke och nån korgmakare har dom inte". Frost har i hela sitt liv levt som fattig hantverkare på undantag. Aktad av ingen, en sorts parias, har han t o m fått ta till tattyryken som att förtenna käril och slakta hästar när nöden så krävt. Sitt invigningstal håller han om konsten att skynda långsamt. Metodiskt, enligt rådande etikett allt för länge, berör han alla de orättvisor han blivit utsatt för av "herrar, halvherrar, tjänare" under sitt långa liv. Utan applåder lämnar han sen denna överklassförening för att vandra genom höstnatten hem till sitt åldringcenter.

Folke Fridell har skrivit om korgmakaren i *För Afghanistan, 55 för-*

fattare, på förlaget *Askelin & Hägg-lund*. Korgmakaren befinner sig fjärran från Hindu Kush, men det som förbinder honom med de frihetskämpande afghanerna är att båda reser sig upp för sin sak. Tyranner och toppridna möts på ett slagfält: stadshotellets avskilda matsal eller Pansjirdalen.

De femtiofem små texterna prosa och dikt har inget egentligt gemensamt tema. De flesta är nyskrivna för denna antologi, där honorären uteslutande går till afghanistanhjälpen. Dock, i och med att respektive författare haft Afghanistan i tankarna har många spunnit teman på allehanda förtryck: vietnamparalleller, gerillakriget i Estland, den till synes eviga terrorn i Mellanöstern, avhumaniserandet i krig. Andra har valt att lyfta fram afghanerna som ett stolt och okligt folk, där slår Tomas Löfström en tonen genom att citera Robert Byron: "Här är äntligen Asien utan mindervärdeskomplex". Ytterligare andra skildrar människors vilshenhet och häpnad när de befinner sig i främmande lnder och till slut finns det de som bara valt en text ur den egna produktionen som passar "att ge bort".

Köp därför boken! Dels för att den är högst läsvärd med sina många skarpa och tänkvärda stycken, och dels för ändamålet den helgar.

Fosfor Ansiktet
ett enda sår
Flickan hette Yasmina
Jag heter Göran
(Göran Sonnevi) Johan Tell

Afghanistan

Angrepp i Pakistan

Sju afghanska flygplan flög 11 januari en kilometer in på Pakistanskt luftrum söder om Arandu i Chitraldistriktet i Nordvästra Gränsprovinsen. Planen fällde 12 bomber och sköt några raketer. Det var den tredje afghanska kränkningen av pakistanskt luftrum inom en vecka. En skarp pakistansk protest överlämnades 12 januari till myndigheterna i Kabul.

Afghanskt flyg kränkte pakistanskt luftrum vid 634 tillfällen mellan 1978 och 11 december 1984, ofta i samband med bombangrepp, uppgav en pakistansk tjänsteman för pressen 15 december. (Xinhua 12/1 1985, 15/12 1984.)

Gerillaframgångar

En djärv gerillaattack mot det sovjetiska stridsflygets huvudbas Bagram, nordväst om Kabul, genomfördes 17 januari. I skydd av snöstorm utfördes attacken i dagsljus. Tolv helikoptrar, som inte kunde lyfta på grund av vädret, förstördes på marken.

Detta var en av flera framgångsrika motattacker, som gerillan genomfört samtidigt som den stått emot sovjetiska offensiver. Bland övriga attacker kan nämnas att försvarsdepartementet i Kabul fick omfattande skador vid ett gerillaangrepp i början av januari. Ett inrikesplan träffades av en gerillaraket 9 januari. Piloten sårades, men lyckades landa planet.

I Kandahar, landets näst största stad, förstördes stora delar av radiostationen vid ett angrepp 31 december, och sex soldater dödades. En flygplats i Kandahardistriktet anfalls av gerillastyrkor 14 och 15 januari, varvid flera flygplan förstördes. (AP 22/1 m fl)

Gränsen mot Pakistan

Hårda strider rapporteras också från provinserna Paktia, Kunar och Nangarhar längs den pakistanska gränsen.

Två sovjetiska regementen och tre brigader av Karmal-regimens trupper sändes till östra Paktia i december. I den provinsen lyckades sovjetsidan ta sig till distriktstaden Ali Khel och vidare fem kilometer österut. De försökte återta garnisonen Sarai, som för länge sedan intogs av gerillan. 23 december lyckades en förenad styrka av olika gerillaenheter slå tillbaka inkräktarna.

Den afghanska regeringsarméns 55e brigad uppges vara belägrad av gerillan i Barkot i Paktiaprovinzen, trots sovjetiska offensiver mot mudjaheddin.

En stor konvoj med omkring 70 pansartransportfordon och minst 700 soldater sågs 13 januari på väg mot provinsen Nangarhar i östra Afghanistan. (Xinhua 14/1, AP 22/1)

USA-stöd till gerillan

Den amerikanska underrättelseorganisationen CIA har kraftigt ökat sina anslag till den afghanska gerillan. Stödet är nu tio gånger större än USAs insatser i Centralamerika, uppgav Washington Post i en mycket detaljerad redogörelse 13 januari.

Kongressen har nästan fördubblat det belopp som president Reagan begärt för 1985, till totalt 250 miljoner dollar. Kritiker inom USA-administrationen anser att stödet ökat för mycket och för snabbt. Pengarna utgör 80 procent av CIAs anslag för hemliga operationer 1985.

Totalt avsätts på ett år ca 450 miljoner dollar från Förenta staterna och från tre andra länder i Mellanöstern och Asien till vapen, ammunition, kläder, medicin och livsmedel för 200 000 — 300 000 afghanska motståndsmän, uppger Washington Post.

Mest kontroversiellt är CIAs planer att förse gerillan med nio avancerade, tunga luftvärnskanoner. Motståndsrörelsen har begärt att få dem för att kunna skjuta ned sovjetiska stridshelikoptrar. Kritikerna är oroliga över sovjetiska motreaktioner i Afghanistan och Pakistan.

Christer Lundgren

Nyheter
från
Sydasien
15 nov -
15 jan

Indien

Fortsatta dödsfall

Ytterligare 40 människor har avlidit av skadorna efter gasolyckan i Bhopal. 150 kvinnor som påverkats av gasen har fött dödfödda barn eller aborterat döda foster och många kvinnor har fått sin menstruationscykel rubbad. En internrapport inom Union Carbide visade 3 månader innan olyckan att det fanns en stor risk att en katastrof skulle inträffa om något av den giftiga gasen kom ut i luften. (TT, PTI, Times of India)

Calcutta får tunnelbana

Efter lång tids spänd förväntan har nu tunnelbanan i Calcutta invigts. Kraftiga monsunregn, och den allmänna förvirringen efter mordet på Indhira försenade öppnandet av anläggningen, men nu hoppas man att vissa trafikproblem ska kunna minska i Calcutta. Biljetten kostar en rupie (ca 80 öre). (India Today 15/12 1984)

Ytterligare nyhetsnotiser om Indien på sid 6 och 7.

Pakistan

Kvinnodemonstration

WAF (Womens Action Forum) demonstrerade den 10 november utanför högsta domstolen i Lahore, med krav på att all lagstiftning som diskriminerar kvinnor skall upphöra att gälla (Viewpoint 15/11)

Nationalpoet död

Den 20 november dog den kände pakistanske poeten, läraren, fackföreningsmannen och journalisten Faiz Ahmed Faiz. Faiz ägnade hela sitt liv åt att kämpa för fred och mänskliga rättigheter. För sina åsikters skull satt han tidvis fängslad och hans dikter bojkottades. På 1970-talet upphöjdes han emellertid till nationalpoet. År 1962 erhöll Faiz Lenins fredspris. (Viewpoint 29/11).

Oppositionen

Den 14 december besökte oppositionsledare Noori-mosken i Lahore för att delta i fredagsbönen. Folkmassor, som samlats utanför mosken, skrek anti-Zia slogans innan polisen hann skingra dem. (Viewpoint 20/12)

Folkomröstning

Folkomröstningen den 19 december rapporteras ha hållits utan incidenter. Valdeltagandet var dock lågt på många håll. Valkommissionen deklarerade dagen efter att en fri och rättvis omröstning hållits. Av totalt 21,7 milj röstande hade 21,3 milj eller 97,7 % gett general Zia sitt stöd. Samtidigt medgav en officiell talesman att 56 personer arresterats sedan 1 december pga opposition mot folkomröstningen. MRD-alesmän (Movement for Restoration of Democracy) gjorde gällande att över 1000 aktivister arresterats. (Viewpoint 27/12).

Valdag klar

Den 12 januari tillkännagav Zia-ul-Haq att allmänna val skall hållas den 25 februari. (DN 13/1)

Gränsintermezzon mot Indien

Under sommaren har ett flertal sammanstötningar mellan pakistansk och indisk militär förekommit vid Siachen glaciären i nordöstra Kashmir. Den 22 augusti dog 10 pakistanska soldater vid en sådan sammandrabbning. (Democratic Pakistan no 19)

Reseförbud för oppositionella

Regeringens arresterade den 21 januari tre ledande oppositionella. De belade andra med reseförbud för att hindra dess ledning att hålla ett möte. Oppositionsmötet avsåg att behandla regeringens reaktion på krav att valen den 25 februari skulle vara "fria, rättvisa och opartiska." (AP)

Birgitta Johansson

Sri Lanka

Kriget intensifieras

Den 29 och 30 november anfaller tamilska separatister fyra singalesiska bosättningar i norra Sri Lanka. Det är första gången som civila faller offer för separatister. Kriget mellan separatister och säkerhetsstyrkor intensifieras, och massor av civila familjer blir också dödade av regeringssidans styrkor. Separatister spränger järnvägar, vägar och polisstationer. (TT, TIC m fl)

Rajiv Gandhi protesterar

I sitt första uttalande om konflikten i Sri Lanka, så protesterar den nye indiske premiärministern Rajiv Gandhi mot de lankesiska säkerhetsstyrkornas urskillningslösa dödande av civila. (TT 11/12)

Undantagslagarna allt fler

Tamilernas områden med deras 'huvudstad' Jaffna i norr börjar alltmer likna ockuperad mark. Antalet civila offer för de förvildade säkerhetsstyrkornas framfart räknas i hundratal, och enligt officiella uppgifter har 430 människor dödats sedan slutet av november. Undantagslagarna blir allt fler: förbjudna områden, säkerhetszon, rätt att besätta misstänkta hus, krav på registrering av alla cyklar och förbud att cykla annat än på vissa ställen vissa tider. De som inte vet eller förstått detta skjuts.

Krigstillståndet har också framkallat brist på mat och svält på sina håll. Fisket är förbjudet utanför Jaffna-halvön, leveranser stoppas och utgångsförbud parat med arméns ständiga råder håller folket i ett järngrepp.

Samtidigt tilltar desperationen i Colombo i och med att presidentens position blivit försvagad. Fredsplanen har dragits tillbaka, oppositionen kräver nyval, den avskedade industriminister Mathews konspirerar med rasistiska grupper för att nå "die entgültige Lösung", säkerhetsminister Athulatumudali söker en militär lösning vilket i princip också är premiärminister Premadasas linje. Dessa tre hökar konkurrerar nu om presidentmakten efter Jayewardene medan allt fler flyr den sjunkande paradisen. (TT, BBC, TIC, Saturday Rev, The Times och GP i januari)

Självständig stat

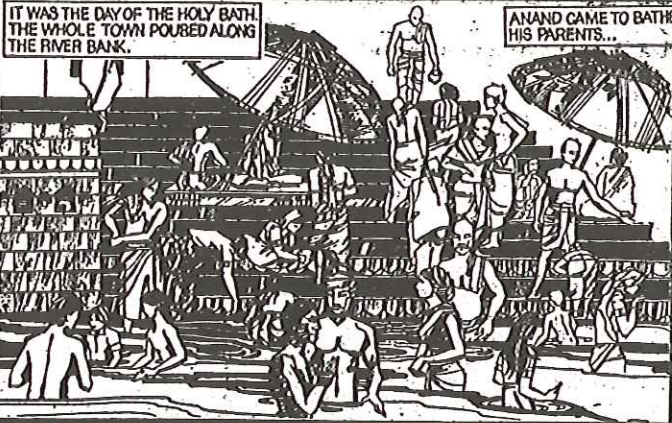
Den 14 januari, tidigare utannonserat som befrielsens dag för tamilerna passerade med endast några bombsmålur som inte gav några personskador. Utropandet av en självständig tamilska stat har enligt uppgift från gerillan flyttats fram till april månad.

Thomas Bibin

POSTTIDNING

Avs
Sydasien
Box 1625
22101 Lund

IT WAS THE DAY OF THE HOLY BATH. THE WHOLE TOWN POURED ALONG THE RIVER BANK.

ANAND CAME TO BATHE WITH HIS PARENTS...

ANAND, HAVE YOUR BATH IN THE SHALLOW WATER, DON'T GO DEEPER.

YES, FATHER.

BUT ANAND'S FRIENDS TEASED HIM...

WHAT A SISSY YOU ARE TO PADDLE AROUND IN KNEE-DEEP WATER? IF YOU ARE MAN ENOUGH, COME IN TO DEEP WATER WITH US.

I'M NO SISSY, I'LL SHOW YOU!

ANAND DIDN'T KNOW HOW TO SWIM AND SOON...

OH SAVE ME! SAVE ME, DADDY! MUMMY! I'M DROWNING!

A YOUNG MAN WAS WATCHING HIM...

I THINK THAT BOY IS DROWNING...

THE YOUNG MAN DIVED, CUT HIS WAY THROUGH THE WATER LIKE A KNIFE AND REACHED ANAND...

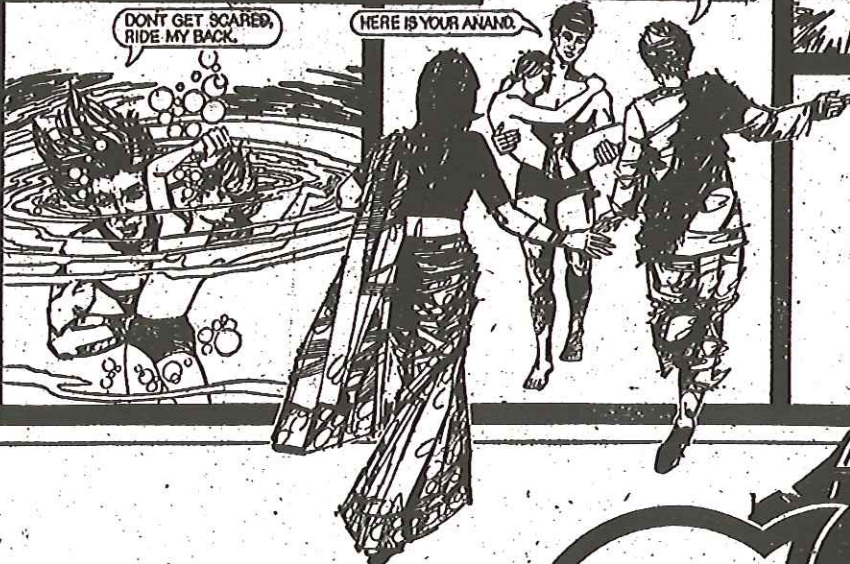
ANAND'S PARENTS WERE OVERJOYED.

BUT THE YOUNG MAN STOOD ASIDE LIKE NOTHING HAD HAPPENED. HE COOLY TOOK OUT A RED & WHITE FROM HIS POCKET AND LIT IT CASUALLY...

DON'T GET SCARED, RIDE MY BACK.

HERE IS YOUR ANAND.

YOU'VE GIVEN OUR SON A NEW LIFE!

We Red & White smokers are one of a kind.

